Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

5-йил чиқиши.
16 ДЕКАБРЬ 1970 Й
ЧОРШАНБА
№ 294 (1362).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

КПСС XXIV съездини муносиб кутиб оламиз

«Подъемник» заводи халқ хўжалиги учун ўн тоннагача юк кўтарадиган кўтарма кранларини кўплаб ишлаб чиқармоқда.
СУРАТДА: илғор машинасозлардан Николай Кобилянский ва Анатолий Семенченко.
М. Нуриддинов фотоси.

ОШИРИЛГАН МАЖБУРИЯТ ҲАМ АДО ЭТИЛДИ

«Юлдуз» тикувчилик фирмасининг барча цехларида меҳнатчиларнинг съездолди меҳнат вахтаси қизғин давом этяпти. ФИРМА МЕҲНАТ АҲЛИ УЛКАН ҒАЛАБАГА ЭРИШДИ. ЮБИЛЕЙ ЙИЛИГА БЕЛГИЛАНГАН ОШИРИЛГАН МАЖБУРИЯТ 20 октябрда адо этилган эди. Ўшандан буён 1971 йил ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Беш йиллик юзасидан оширилган мажбурият ҳам адо этилди.

Илгариги қабул қилинган беш ярим миллион сўм ўрнига олти миллион сўмлик буюмлар етказиб беришга қарор қилинди.

Хом ашё ва материаллардан тежаш плани ҳам ошириб адо этилди, юбилей йилига белгиланган эллик минг квадрат метр турли хил газлама тежаш мажбурияти ўн минг квадрат метр ошириб бажарилди. Шунингдек, 180 минг киловатт-соатдан зиёд электр энергия тежаб қолинди.

Фирмада олиб борилаётган социалистик мусобақада, айниқса, 3, 6, 8-цех коллективлари пешқадамлик қилишмоқда.

Чеварлар меҳнатда эришган барча ютуқларидан баҳраманд бўляптилар. Беш йилликда бир ишчининг ўртача йиллик иш ҳақи 124,2 процентга ортганлиги бунинг далилидир.

Тонгги газеталарда

▲ «Луноход-1» автомат аппарати иккинчи Ой куни тадқиқотларининг программасини муваффақиятли бажармоқда. «Луноход-1» Ойда ишлаётганидан бери 825 метр йўл босиб ўтди ва қўнган жойидан ҳозирги вақтда салкам 600 метр нарида турибди. Иш программасига мувофиқ 14 декабрдан 16 декабргача «Луноход» ҳаракат қилдирилмайди. Шу пайтда илмий тадқиқотлар ўтказилади.

▲ Хўжалик ва маданий қурилишда, беш йиллик планнинг саноат ишлаб чиқаришини ривожлантириш соҳасидаги топшириқларини бажаришда меҳнаткашлар эришган катта муваффақиятлар учун ва Владивосток ишчилари билан денгизчиларининг революцион хизматларини тақдирлаб СССР Олий Совети Президиуми 1970 йил 14 декабрь Фармонига биноан Владивосток шаҳрини Октябрь Революцияси ордени билан мукофотлади.

▲ Сурхондарё области меҳнаткашлари КПСС XXIII съезди Директиваларини амалга ошириб, саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг ялпи ҳажми бўйича беш йиллик планни муддатидан илгари адо этдилар.

ВАҚТДАН ЎЗГАНЛАР

ЙИЛЛИК ПЛАН ТАЙЁР

Пойтахтимиздаги пардозлаш трестининг коллективи 8 декабрда йиллик план муддатидан олдин бажарилганлиги ҳақида рапорт берди.

— Йил бошидан буён,— дейди трест бирлашган касаба союз коллективининг раиси Р. Солихов,— 151.013 квадрат метр уй-жой бинолари фойдаланишга топширилди, 5.244 ўқувчига мўлжалланган беш мактаб, 1.260 ўринли олтита болалар боғчасига сайқал берилди. Бундан ташқари В. И. Ленин Марказий музейи филиали, доҳий номидаги хиёбон, ТошДУ комплекси, ТошПИ механика факультети сингари кўпгина муҳим объектларда иш ниҳоясига етказилди.

Трест коллективи ўз имкониятларини қатъий ҳисобга олиб йил охиригача планга қўшимча бир миллион сўмлик иш бажаришга қарор қилди.

КЕЛГУСИ ЙИЛ ҲИСОБИГА

Йиллик қурилиш-монтаж ишлари планини 8 декабрда бажарган 159-трестининг 22-қурилиш бошқармаси коллективи келгуси йил ҳисобига ишламоқда. Уй-жой биноларини қуриб, фойдаланишга топшириш йиллик плани 168 процент бажарилди. Қурилиш-монтаж ишлари топшириғи барча кўрсаткичлар бўйича бажарилди.

— Ўз имкониятларимизни ҳисобга олиб,— дейди бошқарма партия ташкилотининг секретари Р. Шоазизова,—коллективимиз йил охиригача 1.940 квадрат метр уй-жой биносини фойдаланишга топшириш, бош пудрат ишлари бўйича 348 минг сўмлик, ўз кучимиз билан 164 минг сўмлик иш бажариш мажбуриятини олди.

ШАҲРИМИЗНИНГ БИР КУНИ

МАМЛАКАТДА УЧИНЧИ

Бугун газ аппаратлари заводи коллективи йиллик планга қўшимча 3 минг дона плита ва 5 минг дона горелка ишлаб чиқарганлиги тўғрисида рапорт берди.

Корхона ишчи ва инженер-техник ходимлари КПСС XXIV съезди шарафига беш минг плита ва тўққиз минг дона горелка ишлаб чиқариш учун социалистик мусобақани авж олдириб юбордилар. Хуллас, плитасозлар юбилей йилини 266 минг сўмлик қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариш билан якунламоқчи.

Кун-кеча СССР газ саноати министрлиги номидан корхонага хушхабар келди. Завод мамлакат газ аппаратлари корхоналари мусобақасида учинчи ўринни олди. Министрлик томонидан қимматбаҳо буюмлар билан мукофотланди.

✻ Янгиликлар адреси:

ТЕПЛОВОЗЛАР РЕМОНТ ҚИЛИНАДИ

Бугун Тошкент тепловоз деposида энг каттта цех қурилиши бошланди.

Йирик ишлаб чиқариш участкасида қудратли тепловозлар ремонтдан чиқарилади. Янги цех қурилишини «Средазтрансстрой» тресги коллективи олиб бормоқда. Трест қурувчилари йирик корхоналарни қуриш билан бирга темир йўлчиларга уй-жой биноларини ҳам совға қилмоқдалар. Улар Куйбишев кўчасида ҳашаматли уй-жой биносини қўлдан чиқардилар. Бинога 40 оила кўчиб киради.

ПЛАН БАЖАРИЛДИ

Фрунзе ва Сергели районларининг меҳнат зафари

Бугун ФРУНЗЕ ВА СЕРГЕЛИ РАЙОНЛАРИ КОРХОНАЛАРИНИНГ БЕШ ЙИЛЛИК БОШИДАН БЕРИ РЕАЛИЗАЦИЯ ҚИЛГАН МАҲСУЛОТЛАРИ ҲАЖМИ БИР МИЛЛИАРД ИККИ ЮЗ ЭЛЛИК МИЛЛИОН СЎМДАН ОШИБ КЕТДИ.

Район меҳнаткашлари 14 декабрь куни маҳсулотнинг умумий ҳажми бўйича ва халқ хўжалик буюмлари реализацияси бўйича беш йиллик топшириқ муддатидан илгари бажарилганлиги ҳақида рапорт бердилар. 1966—70 йиллар ичида меҳнат унумдорлиги 25 процентга, рентабеллик эса 1,8 бараварга ошди.

Районда «Главстройиндустрия»нинг экспериментал механика, «Ўзбеккинодеталь», экспериментал - фурнит у р а механика заводлари, 2-тикувчилик, 1-мебель фабрикалари, 3-ғишт заводлари бошқармаси, қурилиш материаллари комбинати коллективлари беш йиллик маррани биринчилар қатори эгалладилар.

Янги техника планларини кенг жорий этиш, ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш, меҳнатни илмий асосда ташкил этишда ўн тўрт миллион сўм иқтисодий фойда олинди.

Беш йилликлар ичида икки район бўйича бир юз ўн беш миллион сўм ҳажмда капитал жамғарма ўзлаштирилди. «Ўзбекистон» сунъий ва табиий чарм ишлаб чиқариш бошқармасининг 1-заводи фойдаланишга топширилди, Сергели тикувчилик фабрикаси, экспериментал фурнитура-механика заводи корпуси ва бошқа қатор корхоналар қурилди ва фойдаланишга топширилди.

Шу йиллар ичида қирқ минг квадрат метр уй-жой бинолари, икки минг ўринга мўлжалланган иккита ўрта мактаб, тўртта болалар боғча-яслиси, педагогика институтининг ўқув корпуси, болалар спорт мактаби, йигирма тўрт магазин, ўн бешта умумий овқатланиш корхоналари қурилди ва фойдаланишга топширилди.

Районларнинг меҳнаткашлари ўз ички имкониятларини чамалаб чиқиб, КПСС XXIV съездини ёруғ юз билан кутиб олиш мақсадида йил охиригача пландан ташқари яна ўн икки миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш мажбуриятини олдилар.

Район саноатчилари юбилей йили топшириғини ҳам муддатидан илгари—25 декабрга бажаришга аҳд қилдилар.

Райондаги қурувчилар жонажон партиямизнинг съездига муносиб меҳнат совғалари ҳозирлаяпти. Улар 2-тикувчилик фабрикасининг янги ишлаб чиқариш корпусини қуриш, туғруқхона ва бошқа қатор саноат ҳамда маданий-маиший хизмат кўрсатиш объектларини фойдаланишга топширишга бел боғладилар.

ГУЛЧИЛАР МАРРАСИ

Бугун шаҳар ободонлаштириш бошқармасига қарашли манзаралик ва боғдорчилик совхози беш йиллик планини бажарди.

Совхоз коллективи беш йилликда шаҳримиз хиёбонлари ва кўчалари учун бир миллион уч юз қирқ икки минг туп дарахт, бир миллион тўрт юз қирқ бир минг туп бута дарахти, 7788 минг туп яшил девор ўсимлиги, 13 минг тупдан ортиқ ҳар хил гул кўчати етказиб берди.

Совхоз беш йилликда ўз кучи билан ўн беш минг квадрат метр майдонли теплица қурди.

«Дархон» магазини кондитер бўлимининг ходимлари—катта сотувчи Сайёра Маҳмудбекова ва Яшнасин Собироваларнинг хизматидан харидорлар мамнун. Куйбишев райпишчеторгига қарашли бу 66-озиқ-овқат магазинининг коллективи харидорларга хизматни янада яхши йўлга қўйишга ҳаракат қилмоқда.
И. Глауберзон фотоси.

✻ Ноёб топилмалар

Доҳийнинг поэмаси

Жаҳон пролетариати доҳийси Фридрих Энгельс туғилган куннинг 150 йиллиги нишонланган кунларда матбуотда унинг поэмасидан парчалар эълон қилинди. «Оқшом» деб номланган бу лирик асар доҳий ижодида муҳим ўрин тутади.

Тарихдан маълумки, Ф. Энгельс ёшлигидан шеърлар ёзабошлаган. У Гейне ва Бернсларни ўзининг устозлари деб билган. Унинг революцион руҳдаги шеър ва ҳикоялари газеталарда босилган. Энгельс мактубларидан бирида роман ёзганлигини маълум қилади.

«Оқшом» поэмасидан бир нусхаси ҳозирги кунда Алишер Навоий номли Ўзбекистон ССР Давлат халқ кутубхонасида сақланмоқда. 1923 йилда Москва ва Петроградда тўплам ҳолида нашр этилган бу китоб нусхаси Тошкент шаҳар кутубхонасига юборилган адабиётлар сифатида тақдим қилинган.

Муқовасига китоб номи қизил ҳарфлар билан ёзилган бўлиб, безакларини рассом В. Левандовский ишлаган.

ТЕАТР—КИЧКИНТОЙЛАРГА

Янги йил тантаналари ва ўқувчиларнинг қишки каникули тобора яқинлашяпти. Ўзбек ва рус ёш томошабинлар театрлари бу кунларга атаб кичкинтойлар учун янги спектакллар ва ҳар хил томошалар тайёрлашяпти.

Бугун рус ёш томошабинлар театрида А. С. Пушкининг «Балиқчи ва балиқ ҳақида эртак» ҳамда «Поп ва унинг хизматкори Балда ҳақида эртак» асарлари асосида тайёрланаётган спектакллар устидаги ишлар тугалланди.

Спектаклларни режиссёр Я. М. Лобач саҳналаштирган. Ундаги асосий образларни республикада хизмат кўрсатган артист В. А. Султонова, Ф. Н. Заботин, К. П. Лукашов ва бошқалар яратишган.

Янги спектакллар каникул кунларида намойиш қилинади.

* * *

Республика қўғирчоқ театрида ҳам қишки каникул кунларига тайёргарлик қизғин. Ҳозир театрда Е. Хўжаевнинг сценарийси асосида «Қирол Чиқ-Чиқ» деб номланган спектакль тайёрланяпти. Унда вақтнинг қиймати ва уни қадрлаш ҳақида гап кетади.

Каникул кунларида ҳар куни 3—4 спектакль намойиш қилинади. Жумладан, театр репертуаридан кенг ўрин олган «Сеҳрли экран», «Васька мушук арча байрамида», «Гўзал Василиса» сингари спектакллар шулар жумласидандир. Уларда республикада хизмат кўрсатган артистлар Н. Зайниддинов, Т. Маҳрамов, В. Грязнова, А. Юлинская, Е. Яковлева ва бошқалар иштирок этадилар.

Аммо биргина театрдаги спектакллар кичкинтой томошабинлар талабини қондира олмайди. Шунинг учун бир қанча клубларда ва корхоналарда ҳам томоша кўрсатишга қарор қилинди.

Бугун шу мақсадда қўғирчоқ театри артистларидан махсус группа тузилди. Улар янги йил ва каникул кунларида лойиҳачилар уйида «Сеҳрли қўлқоп» (Л. Савельев) спектаклини намойиш қиладилар. Бундан ташқари «Восток», «Звезда Востока» ва бошқа клубларда ҳам уларнинг чиқишлари бўлади.

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлигига қарашли шаҳар «Район қозонхоналар»и корхонаси меҳнатсевар коллективи йил мобайнида самарали меҳнат қилди. Тадбиркорлик коллективга иссиқлик қуввати ишлаб чиқариш йиллик планини куни-кеча муддатидан илгари ошириб адо этиш имконини берди.

Йил охиригача корхона аҳли планга қўшимча равишда яна 60 минг гекакалория иссиқлик энергияси ишлаб чиқаришга қарор қилди.

ТОШКЕНТДА ҚИШ. В. Кожихин фотоси.

МУЗЕЙ УЧУН ЯНГИ ЭКСПОНАТ

В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиали янги экспонат билан бойиди. Бу ерга куни-кеча Москвадан Британия музейининг ўқув зали макети олиб келинди.

Мазкур залда жаҳон пролетариатининг доҳийси Карл Маркс мутолаа қилган В. И. Ленин Англияда яшаган даврлари — 1902-1903 ва 1908-1909 йилларда шу ўқув залида илмий иш олиб борган.

Бугун ўқув зал макети музейга ўрнатилди.

ТАБИАТШУНОСЛАР АНЖУМАНИ

Бугун Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг мажлислар залида республика табиатни муҳофаза қилиш ходимларининг III съезди бўлиб ўтди.

Съездда Ўзбекистон ССР Олий Совети президиуми раисининг ўринбосари, республика табиатни муҳофаза қилиш жамияти правлениесининг раиси А. С. Абдалин доклад қилди. Докладчи жамият аъзолари амалга оширган ишлар ва келгусида улар олдида турган вазифалар ҳақида батафсил гапирди.

Съезд бўлиб ўтган бинода хил-ма-хил паррандалар, кўкаламзорлаштиришда ишлатиладиган машиналар, ранг-баранг гуллар виставкаси ҳам ташкил қилинди.

Арча байрамига ҳозирлик

В. И. Ленин номидаги республика пионерлар саройи коллективи Янги йил арчасига тайёргарлик кўришни бошлаб юборди.

Сарой пионерлари ўқувчиларнинг қишки каникули давомида «Ёшлик» манежида Янги йил арча байрамини ўтказишади. Ҳозиргача 50 минг бола арча байрамига қатнашиш истагини билдирди.

Республика пионерлар саройи 30 кишидан иборат группада «Саёҳатчи арча»ни ташкил қилади. Бу группа ўндан ортиқ корхона ва мактабда бўлади, қизиқарли номерлар билан пионер ва ўқувчиларни хушнуд қилади.

✻ Санъат оламида

ТОМОШАБИН ВА КИНОСАНЪАТКОР

Бугун ўзбек кино усталари республика областларига қилган сафарларидан қайтиб келдилар.

Ўзбекистон кинематографчилар союзи КПССнинг бўлажак XXIV съезди олдидан турли жойларда киносанъаткорлар билан томошабинлар учрашувларини ташкил қилмоқда.

Фарғона водийси бўйлаб ўтказилган учрашувлар қизиқарли бўлди. Унда кинодраматург М. Мелькумов, республикада хизмат кўрсатган артист Ў. Алихўжаев, артистлардан Ж. Ҳамроев ва бошқалар ўз ижодий режалари ҳақида гапириб бердилар. Томошабинларга «Фарҳод жасорати», «Инқилоб суворийлари», «Ўтган кунлар» фильмлари кўрсатилди. Кино ижодкорларнинг бошқа группалари эса Сурхондарё, Бухоро, Тошкент, Наманган, Андижон областларида бўлдилар.

Жаҳон ойнаси

МИЛЛИЙ КАДРЛАР КЎПАЙМОҚДА

УЛАН-БАТОР. (ТАСС). Кейинги йилларда Монголияда олий ва ўрта махсус таълим янада ривожланди. Ўнлаб янги институтлар, техникумлар ва ҳунар-техника билим юртлари очилди. Аввалги беш йилликдагига қараганда олий ўқув юртларини ва техникумларини 34,6 процент кўп мутахассис тамомлаб чиқди. МОНЦАМЭ агентлигининг хабар беришича, кейинги беш йил ичида Совет Иттифоқида ва бошқа социалистик мамлакатларда олий ва ўрта махсус маълумотли 22 минг мутахассис тайёрланди. Ҳозир улар самарали меҳнат қилмоқдалар.

ЯНГИ НЕФТЬ ҚУВУРИ

БУДАПЕШТ. Венгрияда энг катта нефть қувури ишга туширилди. Сегед нефть ҳавзасини Сазҳаломбаттдаги нефтни қайта ишлаш комбинати билан туташтирган бу нефть қувурининг узунлиги 160 километр. 1971 йилдан бошлаб шу янги нефть қувури орқали ҳар йили Сазҳаломбаттдаги комбинатда 1 миллион тонна нефть қайта ишлаш учун юбориб турилади.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Праганинг Спален кўчасидаги илмий ва техника адабиётлари билан савдо қилувчи китоб магазинида техникага оид совет китоблари виставкаси очилди.
СУРАТДА: прагаликлар кўргазмага қўйилган адабиётлар билан танишмоқдалар.
В. Соболев фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ИҚТИСОДИЙ БИЛИМЛАР ОММАГА

ИККИНЧИ ТЕМА:

СОЦИАЛИСТИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАЛАРИ

«Социалистик ишлаб чиқариш корхоналари» темасини ўқишда асосан уч масалага эътибор бериш лозим:

1. Корхона—халқ хўжалигининг асосий қисми.
2. Корхона ишлаб чиқариш фондлари.
3. Ишлаб чиқариш коллективи.

Ўқув планига асосан бу тема бўйича иккита машғулот кўзланган—пропагандистнинг ҳикояси ва тингловчиларнинг қуйидаги масалалар бўйича ўзаро суҳбати:

а) Корхона—халқ хўжалигининг асосий тармоғи, корхона турлари: б) социалистик корхоналарнинг ўзаро ва давлат билан муносабати; в) корхона ишлаб чиқариш фондлари, г) ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни яхшилашдаги асосий йўллар; д) социалистик ишлаб чиқариш коллективининг асоси; е) меҳнаткашларнинг малакасини ошириш ва маданий техникавий билимини яхшилаш йўллари; шу жиҳатдан корхонада ва қаерда нималар қилинаётганлиги.

Корхонанинг ҳуқуқ ва бурчлари, социалистик ва давлат корхонаси ҳақидаги Низом билан белгиланади.

Корхоналар ишлаб чиқаришни ўзларича ташкил қилиб, жиҳоз ва материаллар олишади, ишчиларни ёллашади, планга мувофиқ маҳсулотларни реализация қилиб, фойданинг бир қисмини ўз ихтиёрларида олиб қолишади. Корхонанинг коллектив манфаатдорлиги умумхалқ манфаатдорлиги билан уйғунлашган бўлиши лозим: «Жамоат учун нимаики фойдали ва қулай бўлса, у алоҳида корхона учун ҳам қулай бўлиши лозим».

Ишлаб чиқариш корхоналарида социалистик мусобақа уюштирилган.

КПСС Программасида таъкидланадики, ҳозирги корхоналар такомиллашиши билан улар коммунистик жамият корхонаси даражасига кўтарилади. Бунда янги техника, ишлаб чиқаришни юксак даражада ташкил қилиш ва ишлаб чиқариш маданиятини яхшилаш, бошқариш ва контроль қилишда автоматларни жорий қилиш, ишлаб чиқариш жараёнларини нисбатан автоматлаштириш; ишчиларнинг маданий-техникавий савиясини ошириш, қўл меҳнатини ақлий меҳнат билан алмаштира бориш, инженер-техник ходимлар сафини кўпайтириш; тажриба-тадқиқот ишларини кенг қулоч ёйдириб, корхона билан илмий техника институтлари алоқасини мустаҳкамлаш; мусобақани кенг ривожлантириб, фан ва техниканинг янги ютуқларини жорий этиш билан меҳнат унумдорлигини ошириш, корхонани бошқаришда меҳнаткашлар кенг оммасини жалб этиш ва меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш формаларини кенг қулоч ёйдириш шулар жумласидандир.

Социалистик корхонанинг асосий вазифаси жамият учун зарур бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқариш, ишлаб чиқариш фондини мустаҳкамлашдан иборат. Ишлаб чиқариш фондларининг ўлчови шу корхонада эришилган техника даражасига ва ишлаб чиқарадиган маҳсулот ҳажмига қараб белгиланади. У фондлардан фойдаланиш шуни таъминлаши лозимки, оз меҳнат сарф қилиб, кўп миқдорда маҳсулот олишга эришилсин.

Корхона ишлаб чиқариш фондлари асосий ва оборот фондлардан иборат. Асосий фондга бино, иншоот, бошқа ускуналар, қувват ва ишлаб чиқариш ускуналари (машина, станоклар) ўлчаш ва тартибга солиб туриш асбоблари, ҳар хил ускуна ва мосламалар, транспорт воситалари ва бошқа ишлаб чиқаришда узоқ муддатда қўлланадиган, ўз формасини йўқотмайдиган ўз таннархини ишлаб чиқариладиган маҳсулотга сарфлайдиган, ишдан чиққан пайтда (амортизация) қайта тузатиладиган ускуналар киради. Оборот фондига эса хом ашё, ҳар хил маҳсулот, ёнилғи, сотиб олинадиган ярим тайёр маҳсулотлар ва бошқалар киради. Оборот фонди бир ишлаб чиқариш мавсумида тўла эҳтиёжга сарфланади. Шу муносабат билан ҳар бир мавсумда шу турдаги бошқа янги маҳсулотлар билан алмаштириларди. Бу маҳсулотларнинг таннархи тўла равишда тайёр маҳсулотга ўтади.

Корхона иқтисодий самарадорлигини ошириш мақсадида корхона томонидан ажратилган ишлаб чиқариш фондларидан оқилона фойдаланиш лозим. Ишлаб чиқариш фондининг қай даражада эканлигига қараб, фойда бюджетига киритилади, асосий ишлаб чиқариш фондлари ва нормадаги оборот воситаларига сарфланади. Бунинг ҳаммаси корхонадан фақат умумий фойдани кўпайтиришни талаб қилмай, ҳар бир ишлаб чиқариш фондига сарфланадиган ҳажмни ҳам белгилашга мажбур этади.

Социалистик саноат учун асосий фондларни узлуксиз равишда орттириб бориш характерлидир. Масалан, 1960—1969 йилларда Ўзбекистонда асосий ишлаб чиқариш фондларининг ўсиши 283 процентни ташкил қилди, жумладан, саноат ва қурилишда 310 процент, қишлоқ хўжалигида 251 процентга тенг бўлди.

Республикада, айниқса, оғир саноат фондлари юксак суръатлар билан ўсмоқда.

Ўзбекистон саноати асосий ишлаб чиқариш фондларининг 1970 йил 1 январгача бўлган структураси. (Натижага кўра процент ҳисобида).

Мосламалар (машина, станоклар) асосий фонднинг актив қисмини ташкил қилади. Чунки ишлаб чиқаришдаги унинг кўрсаткичи корхона техника даражасининг ўсиши билан белгиланади. Бу эса ўз навбатида ишлаб чиқариладиган маҳсулотларнинг кўрсаткичи ва бошқа техникавий-иқтисодий кўрсаткичларга таъсир қилади.

Асосий фондларни такомиллаштириш жиҳозлардан бошланиши лозим. Коммунизмнинг моддий техника базасини яратиш, асосий фондларда машина ва механизмлар ролини оширишни талаб қилади. Йил сайин халқ хўжалигининг турли тармоқлари янги ва юксак даражали машина, механизм ҳамда ускуналар билан таъминланмоқда. Демак, саноат корхоналарининг вазифаси техникадан унумли ва оқилона фойдаланишдан иборат.

Тошкент шаҳрининг баъзи корхоналари бўйича 1970 йилнинг 1 январигача бўлган асосий ишлаб чиқариш фондлари структураси (натижага кўра процент ҳисобида).

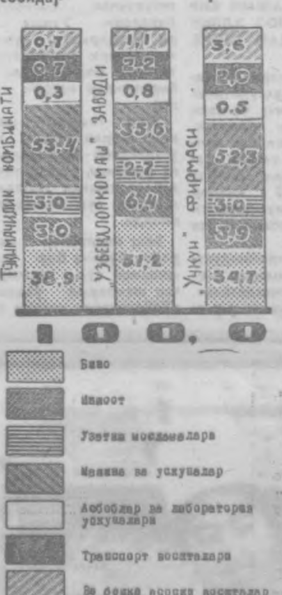

Маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш жиҳоз ва вақтдан яхши фойдаланишга боғлиқ. Бу ерда ҳали фойдаланилмаган имкониятлар мавжуд бўлиб, у айниқса, машинасозлик саноатида яққолроқ кўзга ташланади. У ерда коэффициент мутаносиблиги икки сменали корхонада 1—6,—1,5 процентни ташкил қилади.

Алмашишнинг коэффициенти пастлигига сабаб шундаки, кўпгина мосламалар ишга туширилмаяпти. Ҳисоблар шуни кўрсатдики, агар заводлардаги барча коэффициент алмашишлар икки мартага қадар кўтарилганда, бу корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш тахминан 35—40 процент ошган бўларди.

Ишлаб чиқариш асосий фондларидан фойдаланиш фонднинг ортиб бориши билан белгиланади. У ялпи маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўртача йиллик ҳажми ва асосий ишлаб чиқариш фонди билан белгиланади.

Фондлардан фойдаланиш асосий фонд билан ялпи маҳсулот динамикасини ўлчаш имкониятини беради. Бунда маҳсулот ишлаб чиқариш таннархи билан асосий фондлар ҳар хил саноат ишлаб чиқариш тармоқларида бир хил бўлавермайди. Ўзбекистон корхоналарида оғир саноат фондларидан фойдаланиш масалан 1 сўмга яқин маблағни ташкил қилса, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналарида эса у олти сўмга етади.

Оборот фондларидан тежабтергаб фойдаланиш ҳам ишлаб чиқариш эффективлигини оширишда катта роль ўйнайди. Ўзбекистонда 1970 йилнинг январига қадар саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотларида 4749 миллион сўм асосий ишлаб чиқариш фонди ва 2204,3 миллион сўмлик оборот фондлари учун запас моддий бойликлар мавжуд эди.

Оборот фондлари ишлаб чиқариш процессида ҳам корхона запасида туради. Запаслар жорий страхование, мавсумий ва бошқаларга бўлинади. Бу запаслар минимал бўлиши лозим. Шу билан бирга корхона материалларга эҳтиёж сезмайдиган бўлсин. Ортиқча запас материаллар оборот маҳсулотларни, оборот воситаларни секинлаштириб қўяди, материалларни сақлаш учун кетадиган ҳаражатларни орттириб юборади. Баъзи ҳолларда эса материаллар сифатини пасайтириб юборади.

Маҳсулот единицасига қанча материал сарфлаш махсус нормалар билан белгиланади: — тармоқлараро, бир тармоқли ва маҳаллий. Маҳаллий нормалар корхонанинг ўз кучи билан ишлаб чиқарилади. Норма илмий жиҳатдан исботланган ва прогрессив бўлиши лозим. Ҳозирги замон ривожланган техника ва технологияси, ишлаб чиқариш илғорлари ифодаланган нормалар прогрессив норма деб аталади.

Моддий ресурслардан тежабтергаб фойдаланиш ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда асосий шартлардан бири бўлиб, у ёки бу имкониятлардан фойдаланиб, ўша ресурслар билан мамлакатга қўшимча маблағ сарфламай, кўпроқ маҳсулот беради.

Моддий ресурсларни тежаш маҳсулот таннархини камайтириб, ишлаб чиқариш самарадорлигини орттиради ва ниҳоят аҳолининг моддий даражасини юксалтиради.

Барча ишлаб чиқариш фондларидан рационал фойдаланиш ички имкониятларни ҳисобга олиш, қўшимча ёки минимал маблағ сарфламай, маҳсулот ишлаб чиқаришни юксалтириш демакдир. Шунинг учун ҳам ҳар бир корхонада, ҳар бир станок, ҳар бир метр фойдаланадиган майдон, ҳар бир килограмм материални ҳисобга олиб фойдаланилаётган фондларни чуқур анализ қилиш, уларни яхшилаш бўйича тадбирларни ишлаб чиқиш лозим бўлади.

Корхона ишлаб чиқариш фонди ҳар хил воситалар туфайли вужудга келади. Оборот фондлари эса асосан корхона ҳисобидан (олинган фойда ҳисобидан) ва банкалардан олинган қисқа муддатли кредитлар ҳисобидан ташкил топади. Ишлаб чиқариш корхоналарида хўжаликни янгича бошқариш шароитида ишлаб чиқариш фондлари асосан ўз имкониятлари ҳисобига тўлдириб борилади. Бу восита ҳам улардан яхши фойдаланиш туфайли такомиллашади.

Ҳозирги замон ишлаб чиқариш корхоналари учун масалаларни оқилона ҳал қиладиган юксак малакали кадрлар зарур. Улар маҳсулотлардан оқилона фойдаланиб, уларнинг сифатини яхшилайдиган бўлсин.

1969 йили республика профессионал техника мактабларида 39,5 минг ишчи тайёрланди, бундан ташқари, саноат корхоналари 247,8 минг ишчи ва хизматчи ўз малакасини оширди. 135,6 минг ишчига янги касб ўргатилди.

Меҳнат интизоми давлат планини бажариш, ишдаги суръатни таъминлаш, ҳар бир ишчининг ўз масъулиятини сезишига қаратилган бўлиши лозим.

Корхона фаолиятини яхшилаш учун республикадаги кўпгина корхоналар Ленинград, Свердлов ва мамлакатдаги бошқа корхоналарнинг ташаббусига қўшилиб, корхонани социал ривожлантириш йўлида комплекс планларни ишлаб чиқишди, «Ташкенткабель» заводининг ана шундай планида: масалан, тўртта бўлим бор... ишлаб чиқариш техникасини ривожлантириш, уни такомиллаштириш ва ташкил этиш тадбирлари ва бундан келиб чиқадиган коллектив структурасини ўзгартириш вазифаси: кадрлар қўнимсизлигини камайтириш, меҳнат интизомини яхшилаш, меҳнат унумдорлигини яхшилаб, моддий манфаатдорликни юксалтириш; меҳнат шароити ва ишчилар саломатлигини яхшилаш; уй-жой ва медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш, меҳнаткашларнинг намунали дам олишини таъминлаш.

Ҳозир, республикадаги кўпгина саноат корхоналари хўжаликни бошқаришнинг янги шароитларига ўтиб ишлаётган бир пайтда, яхши ишлаб чиқариш кадрларини тайёрлаш ва жипслаштириш, ҳар бир ишчининг манфаатдорлигини ошириш учун барча имкониятлар мавжуд.

Б. ФОФАНОВ,
иқтисод фанлари кандидати, Тошкент олий партия мактабининг доценти.

ҚЎШИМЧА АДАБИЕТЛАР:

Ўзбекистон КП Марказий Комитети XXI пленумининг ҚАРОРИ.
«ЎЗБЕКИСТОН АГИТАТОРИ» журналининг 1970 йил 23 ва 24-сонлари.
ГАБЗАЛИЛОВ Г. «Ўзбекистон саноатининг асосий фондлари» «Экономика и жизнь». 1968 йил. 5-сони.
ЎЗБЕКИСТОН САНОАТИНИНГ АСОСИЙ ФОНДЛАРИ ва улардан фойдаланишнинг самарадорлиги. Тошкент, 1970 йил. Халқ хўжалиги институти, илмий қўлёзмалар, 50-чиқиши.
ШАГИЕВ Х. «Комплекс планлаштириш ва ишлаб чиқаришни илмий асосда ташкил этиш корхона коллективларининг социал тараққиёти масаласига доир». Тошкент 1969 йил. УзИНТИ.

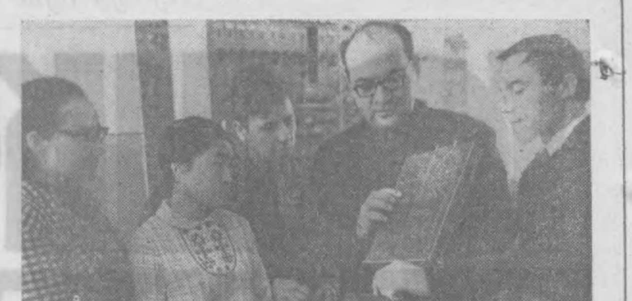

Тошкент алоқа электротехника институти мамлакатимиз халқ хўжалиги учун алоқачи инженерлар тайёрловчи йирик илмий марказдир.

СУРАТДА: автомат электр алоқа факультетининг доценти, техника фанлари кандидати Мажидулла Орипов бир группа студентлар билан телеграф алоқаси юзасидан машғулот ўтказмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

**Шу куннинг интервьюси*

Бебаҳо мерос

В. И. Лениннинг 55 томдан иборат тўла асарлар тўплами ўзбек тилида нашр этилади. Буюк доҳийнинг бебаҳо меросини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг таржималар сектори босмага тайёрламоқда.

Мухбиримиз институт директорининг ўринбосари ўртоқ Ғ. Неъматовга мурожаат қилиб, В. И. Лениннинг тўла асарлар тўпламини ўзбек тилида чиқариш бўйича ҳозир амалга оширилаётган ишлар ҳақида қисқача сўзлаб беришни илтимос қилди.

— Коммунистик партия ва Совет давлатининг асосчиси Владимир Ильич Ленин қолдирган бебаҳо ғоявий меросни барча совет кишилари қатори серқуёш диёримиз меҳнаткашлари ҳам зўр қизиқиш билан ўқиб-ўрганмоқдалар, — деди ўртоқ Ғ. Неъматов. — Доҳийнинг ўлмас ғоялари коммунистик жамият қуриш учун олиб бораётган курашимизда ҳамиша йўлчи юлдуз бўлади.

Доҳий асарларининг ўзбек тилидаги бу нашрига Москва Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарган В. И. Ленин асарларининг 55 томдан иборат 5-нашри асос қилиб олинмоқда. Маълумки, бу тўла нашрга олдинги учинчи ва тўртинчи нашрлардаги ҳамма материаллардан ташқари, В. И. Лениннинг жуда кўп янги асарлари биринчи марта киритилган. Биринчи марта киритилган ҳужжатлар ҳажм жиҳатидан қарийб 20 томни ташкил этади. Булар илгари Ленин тўпламларида, журналлар ва газеталарда эълон қилинган. Бироқ том сифатида ўқувчиларга маълум эмасди.

В. И. Лениннинг тўла асарлар тўпламини 1971 йилдан бошлаб 7-8 йил ичида нашр қилиш ва ўзбек китобхонларига тақдим этиш планлаштирилган. Шу муносабат билан, секторимиз уч ҳисса кенгайтирилди. Янги илмий ходимлар—таржимон ва муҳаррирлар қабул қилинди. Улар ўзларига топширилган вазифанинг нечоғли шарафли ва масъулиятли эканлигини аниқ ҳис қилиб, тажрибали ходимлар бошчилигида қизғин иш олиб бормоқдалар.

Шуни айтиш керакки, В. И. Ленин асарларининг тўртинчи нашри асосида тайёрланган ўзбек тилидаги биринчи нашри чиққандан буён орадан анча вақт ўтди. Ана шу давр мобайнида жамиятимиз тараққиётида катта силжишлар рўй берди. Ўзбек тили стилистик, морфологик, синтактик жиҳатдан анча бойиди, унга кўпгина янги сўзлар, иборалар, терминлар кирди. Бинобарин, булар ўзбекча янги нашрда ўз ифодасини топади.

Янги нашрда аввалги нашр таржимасида йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларга барҳам берилади, кўпгина материал ва ҳужжатлар биринчи бор таржима қилинади. Таржиманинг умумий ҳажми 1700 нашр листдан ортади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қошидаги Матбуот давлат комитетининг бўлим ва бошқармалари, «Ўзбекистон» нашриёти, Тошкент полиграфия комбинати, «Узпечатьснабсбыт», республика китоб савдоси бирлашмаси ҳозир В. И. Ленин асарларининг сифатли ва ўз вақтида чиқишини таъминловчи моддий-техника базасини тайёрламоқдалар. Китоб савдоси бирлашмаси тўла тўпламга алоҳида ва коллектив обуначилардан буюртмалар қабул қилишга киришди.

Коллективимиз жонажон партиямизнинг яқинлашиб келаётган XXIV съездини муносиб кутиб олишга аҳд қилиб, шонли санагача доҳий асарларининг дастлабки томларини босмага топшириш мақсадида зўр ғайрат билан меҳнат қилишяпти.

Ўлкамиз бойлиги

СУВБОШИ ОЛТИНИ

Яна олтин... Олтин ҳақида сўз борганда Самарқанд геология тресги хазинакорлари тилга олинади.

Шу кунларда орденли трестга қарашли Афросиёб геофизика экспедиция Жанубий Нурота тоғларида олтин маъдани конларини қидирмоқдалар.

Изланишлар ўз самараларини бера бошлади. Геофизиклардан И. Г. Дектерев ва Л. В. Квасовалар бошлиқ отряд коллективи Нурота тоғлари Марказий қисмида Сувбоши олтин конини топишга муяссар бўлдилар.

**Партия ташкилотларида ҳисобот-сайлов йиғилишлари*

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯГА ЭЪТИБОР

Политехника институти серқуёш республикамиздагина эмас, балки Ўрта Осиёдаги энг йирик олий ўқув юртларидан бири ҳисобланади. Институтнинг Чирчиқ, Бухоро, Олмалиқ, Ангрен, Навоий, Зарафшон шаҳарларида филиаллари мавжуд. Ҳозирги вақтда унинг кундузги, кечқурунги ва сиртқи бўлимларида ўттиз тўрт мингдан зиёд ўғил-қиз студент фан асосларини эгаллаяпти.

Йил сайин олий ўқув юртида мутахассис кадрлар тайёрлаш сифати яхшиланиб бормоқда. Ҳар йили институтнинг барча факультет, бўлимларида 57 ихтисос бўйича малакали кадрлар тайёрланмоқда. Биргина ўтган ўқув йилида 2322 нафар йигит-қиз бу билим масканини муваффақиятли тамомлаб чиқиб, мустақил ҳаётга йўлланма олди.

Шуниси қувончлики, битирувчиларнинг учдан бир қисми ўз диплом лойиҳаларини «аъло» ва «яхши» баҳоларга ҳимоя қилди. Институт аҳил коллективининг амалга оширган асосий иши студентларнинг ўзлаштириш даражасида ўз аксини топади. Студентларнинг ўзлаштириш даражаси ҳам ўтган йилларга нисбатан кескин яхшиланиб бормоқда. Айниқса, маҳаллий миллат қизларининг фан асосларини эгаллаш сифати ҳам тўхтовсиз яхшиланаётганлиги кишини қувонтиради.

Бўлажак мутахассисларнинг фан асосларини эгаллашлари учун бу ерда барча шарт-шароит яратиб берилган, 138 кафедра, қанчадан-қанча лабораториялар улар хизматида. Икки минг бир юздан ортиқ ўқитувчи студентларнинг пухта билим олишлари йўлида ҳормай-толмай ишлаб келяптилар. Улар орасида 24 фан доктори, 407 доцент, фан кандидатлари бор.

Институт коллективининг таълим-тарбия борасида қўлга киритаётган муваффақиятларида бу ерда ишлаётган коммунистларнинг ҳам лойиқ ҳиссаси бўлмоқда.

Олий ўқув юрти коммунистларининг яқинда бўлиб ўтган партия конференциясида институт партия комитетининг секретари И. Ливерко ҳисобот доклади қилди. Нотиқ ўз сўзида коммунистлар авангардлик ролини ўйнаётган аҳил коллективнинг амалга оширган, ошираётган ибратли ишларига батафсил тўхталди. Шунинг билан бирга, у институт партия комитети фаолиятидаги йўл қўйилган камчилик ва хатоларни ҳам бирма-бир кўрсатиб берди. Чунончи, бир қатор деканатлар студент-ёшларни давр талаб қилгандек, тарбиялашда, уларга чуқур билим беришда қўнгилдагидай иш олиб бормаётирлар. Айрим кафедралар ўз вақтида қатъий дарс жадвалларини тузишга ташаббус кўрсатмайдилар. Барча факультетларда деканларнинг тарбия ишлари бўйича ўринбосарлари бўлишини табриклаш керак. Лекин айрим деканларнинг ўринбосарлари олиб бораётган—ишларни ҳам кўнгилдагидай деб бўлмайди.

Докладчи ўқитувчи кадрларнинг педагогик маҳорати устида ҳам алоҳида тўхталиб ўтди. Билим даргоҳида машғулотлар олиб борувчи педагоглар коллективининг ярмидан кўпроғи беш йилдан ортиқ педстажга эга кишилар. Ёш ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини узлуксиз ошириб бориш мақсадида бир қатор кафедралар қошида илмий-методик советлар ташкил этилган. Институтда беш йилга мўлжалланган илмий ишлар плани ишлаб чиқилди.

Институт партия комитетининг секретари Ливерко ўқитувчилар, студентлар коллективлари ўртасида олиб борилган ғоявий-тарбиявий ишларга ҳам тўхталиб ўтди. У партия комитети томонидан амалга ошириладиган сиёсий-тарбиявий, ўқув-методик ишлар юзасидан кенгайтирилган тадбирлар программаси тайёрланганлигини, ҳозир шу асосда иш олиб борилаётганлигини айтди.

Партия сиёсий ўқув йили ҳам институтда зўр уюшқоқлик билан бошлаб юборилди. Ҳозирги вақтда коммунистлар, партиясиз активлардан иборат 1747 киши 41 та назарий семинар, 13 та марксизм-ленинизм асослари мактабларида машғулотларга қатнашмоқдалар. Пропагандистлардан А. Ортиқов, Ю. Исҳоқова, М. Назаров, З. Осипов Ф. Шарипов ва бошқалар тингловчиларнинг ғоявий чиниқишларида жонбозлик кўрсатяптилар.

«Билим» жамиятининг институт ҳузуридаги активлари ҳисобот даврида икки мингдан ортиқ лекциялар ўқидилар. Зиё тарқатувчилардан Қ. Ҳасанов, Х. Абдуллаев, А. Турсунов, Р. Шарафиддинова, Р. Мирзаеваларнинг ҳар бир чиқишини институт ўз оталиғига олган хўжаликларнинг меҳнаткашлари хурсандчилик билан кутиб олдилар.

Институт коммунистларининг ташаббус кўрсатиши, айниқса, пахта терими мавсумида яққол намоён бўлди. Коллектив мавсумда етти минг тоннадан ортиқ пахта терди. Бу ҳар бир теримчига бир тоннадан тўғри келади, деган сўз.

Конференцияда музокарада сўзга чиққан коммунистлардан институт халқ контроли группасининг раиси Л. Абдуллахонов, профессор Г. Молчанов, доцент А. Ғанихўжаев, бешинчи курс студенти Г. Тен, кечки-сиртқи бўлим партбюросининг секретари А. Қаҳҳоров, институт ректори М. Ўразбоев ўртоқлар ҳам партия комитети фаолиятини янада яхшилашга оид қимматли фикрларни ўртага ташладилар. Конференцияда Октябрь район партия комитетининг биринчи секретари Т. Содиқов иштирок этди ва нутқ сўзлади.

Конференция қатнашчилари институт партия комитетининг янги составини сайладилар ва яқин келажакда қилинадиган ишлар юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилдилар.

С. МУХАМЕТШИН,
КПСС тарихи кафедрасининг катта ўқитувчиси.

ЖОНАЖОН Ватан бўйлаб

ҚИШЛОҚДА БОЛАЛАР КУТУБХОНАЛАРИ

АНДИЖОН. Хўжаобод районидаги Ширмонбулоқ ва Булоқбоши қишлоқларида болалар кутубхоналари очилди. Эндиликда областда болаларнинг 26 та кутубхонаси ишлаб турибди.

(ЎзТАГ).

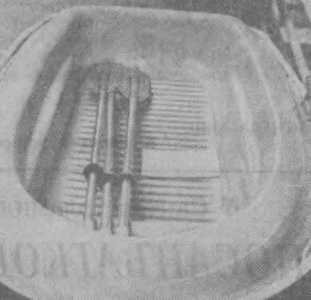

В. И. Ленин номли Новокраматор машинасозлик заводида пластмассадан тайёрланган қайиқлар ишлаб чиқарилмоқда.

СУРАТДА: пластмассадан тайёрланган қайиқни кўриб турибсиз.

Н. Кулишев фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ЁРДАМЧИЛАРНИНГ НОМЛАРИ—КОЛХОЗ ҲУРМАТ ДАФТАРИДА

УРГАНЧ. Гурландаги «Маданият» колхозининг ҳурмат дафтарига энг яхши пахтакорлар билан бирга Урганч ёғ-совун заводининг бир группа ходимлари номи ҳам ёзиб қўйилган. Улар устахонани ускуналашда, техникани ремонт қилишда, пахта теримида хўжаликка ёрдам берган эдилар. Коммунистлардан Мамат Каримов ва Султон Оллобергановлар терим даврида ҳар куни пахта машинасида смена нормаларини ортиғи билан бажариб, айниқса яхши ўрнак кўрсатдилар.

Илгари Гурланда қолоқ бўлиб келган бу хўжаликни корхона коллективи оталиққа олганлигига икки йил бўлди. Бу йил якунида «Маданият» колхози районда биринчи бўлиб пахта плани бажарилганлиги тўғрисида рапорт берди, дала ҳосилдорлигини салкам 40 центнерга етказди.

Ҳозир колхозда келгуси беш йиллик планлари тузилмоқда. Бу ишда завод мутахассислари деҳқонларга ёрдам бермоқдалар.

(ЎзТАГ).

БУЛОҚ СУВИДАН ФОЙДАЛАНИЛМОҚДА

ГУЛИСТОН. Нурота тоғларида «Фориш» қоракўлчилик совхозининг қурилиш бригадаси ўн километрлик сув қувурини фойдаланишга топширди. Бу қувурдан кўпдан-кўп ер ости манбаларидан тўпланган сув Фориш экинзоридаги 100 гектар бедапояни суғориш учун оқизила бошлади.

Бу хўжалик Фориш районида биринчи бўлиб ем-хашакбоп экинларни суғориш учун булоқ сувларидан кенг фойдаланмоқда. У Хумсой экинзорида темирбетон қувурлардан ясалган водовод икки юз гектардан ортиқроқ қўриқ ерни суғормоқда. Бу ерда ҳар гектар майдондан етмиш центнерга қадар пичан ўриб олинади. Районда келгуси йилда булоқ суви билан минг гектар қўриқ ерни суғориш мўлжалланади.

(ЎзТАГ).

САЛОМАТЛИК ҲАҚИДА СУҲБАТЛАР

ҚАРИЛИК ГАШТИ

Инсон об-ҳавонинг ўзгариши, турмуш шароитлари, овқатланиш, меҳнат қилиш ва бошқа ташқи муҳитга мослашади. Албатта, организмнинг мослашиши турли ҳолатда ва ҳар хил шароитларда бўлиши мумкин.

Қариликка мослашиш эса инсон умри учун катта аҳамиятга эга. Чунки, бу даврда биологик жиҳатга қараганда, ижтимоий-психологик таъсир кўпроқ ўрин эгаллайди. Қарилик гашти ўзгача бўлади. Бу—улкан ҳаётий излар, кексалик донолиги ва болалар тарбияси давридир.

Бироқ киши қариганида организм жисмоний ва ақлий жиҳатдан сусаяди, ўз қувватини йўқота бошлайди. Шунинг учун бўлса керак. «Гулливернинг саргузаштлари» асарининг автори Д. Свифт, «ҳамма узоқ умр кўришни орзу қилади, бироқ ҳеч ким қаришни истамайди», деган экан.

Киши кексайгани сайин организмнинг ташқи муҳитга мослашиши тобора қийин бўла боради. Таниқли совет олими И. В. Давидовский, **«қариликка мослашиш суст давом этади, бироқ унинг донолиги, ҳар бир нарсани пухта муҳокама қилиши, фикр доирасининг кенглиги ва ижтимоий онг жавобгарлиги ошиши тез давом этади. Тажриба ва донолик давр талаби функциясини ташкил қилади. Бу эса кексаликнинг ёрқин ҳолатидир»**, дейди. Шунинг учун ҳам ёшлар қарияларни қадрлайди, ҳурмат қилади.

Сўнгги 50 йилда инсон умри икки марта узайди. Мамлакатимизда ўртача умр 32 ёшдан 70 ёшга кўтарилди. Халқаро соғлиқни сақлаш ташкилотининг аниқлашича, 20 процент 65 ёшдан катта бўлган қариялар меҳнат қилиш қобилиятига эга. Илмий маълумотларга қараганда эса бир неча ўн йилдан кейин кишилар ёши ўрта ҳисобда 100-120 йилга етади. Қариликка мослашиш шунинг учун ҳам катта аҳамиятга эгадир.

Гўдакларни юргизиш ва гапиришга ўргатамиз. Бироқ, қарияларнинг кексалик олдидан қийинчиликларга қандай бардош бериши билан жиддий қизиқмаймиз. Бу эса, сезилмаган ҳолда қарияларга таъсир кўрсатиб боради. Баъзан уларда содир бўладиган психологик ҳолат («эсини йўқотибди», «боладай бўлиб қолибди» ва бошқалар)га, бефарқ қараймиз.

Кекса кишиларнинг бирор «етишмовчилиги»ни яшартириш мумкинми? Бунинг учун табиий шароитлар нормал муҳайё қилинган бўлиши ва унга одатланиш лозимдир. Киши кексайганда асосий физиологик процессларидан бири —бош мия ўсиши жиҳатидан ўзгаради. Сал нарсага толиқиши, хаёлпаришонлик, тажанг бўлиш. ҳушёрликни йўқотиш ва жиззаки бўлиб қолиш ҳолларига дучор бўлади. Шунинг учун кексалар қуйидаги учта методга эътибор бериши керак.

БИРИНЧИ МЕТОД: Эсдан чиққан сўзларни қайтадан тинглашдир. Бу метод шунга асосланадики, киши кексайиши билан унинг мия қисмининг баъзи тўқималари актив фикрлашувда қатнашмайди. Шундан янги сўзларни ўзлаштириш ёки эсдан чиққанларини қайтадан тинглашда фойдаланиш мумкин. Инсон бош мияси 14 миллиарддан ортиқ нерв тўқималаридан иборат. Бироқ организмнинг кексайиши натижасида нерв тўқималари (ҳатто бир кунда бир қанча ўн минглаб) ўлаборади. Шунинг учун ҳам кекса кишининг бирор сўзни эслаши тобора қийин бўлаверади. У атрофдаги воқеа-ҳодисаларни нарсалар ёрдамидагина эсга олиши мумкин. Шу сўзни бир неча кун такрорлаб юрмаса, яна хаёлидан кўтарилиб кетади. Такрорлаш, эслаш ва яна такрорлаш қариялар учун катта аҳамиятга эгадир.

ИККИНЧИ МЕТОД: Уй ёки идора ишлари ҳамда топшириқларни (ён дафтарча ёрдами билан ҳам) ўз вақтида бажаришдир. Ён дафтарча баъзан, кекса кишиларга яхши хизмат кўрсатмаслиги мумкин, чунки уни дамба-дам олиб қараш кишининг асабига тегади. Шунинг учун режим ва унинг ўз вақтида ижро этилиши мақсадга мувофиқдир. Дафтарчани доимо бирга олиб юриш, бажарилган вазифаларни қайд қилиб бориш катта аҳамиятга эгадир.

УЧИНЧИ МЕТОД: Барча ҳужжат, материал ва нарсаларни аниқ жойга тартиб билан қўйишдир. Шунда ҳар қандай керакли нарсани ўз вақтида топиб олиш мумкин.

Кекса киши тез-тез толиқиб туради. Шунинг учун меҳнат қилиш ва дам олишни тўғри ташкил қилиш лозим. Ухлаш муддати 8-9 соат бўлиши керак. СССР медицина фанлар академияси академиги Д. Ф. Чеботаровнинг таъкидлашича, куч-қувватини ўз вақтида сарфлаш кекса кишининг нерв системасида ўзгариш ҳосил қилмайди, меҳнат қобилияти узоқ вақт сақланади.

Кўпгина кекса кишиларнинг пенсияга чиқиши улар учун оғир мусибатдай туюлади. Бироқ эртами-кечми пенсияга ҳар бир киши чиқади. Шу сабабли меҳнат гашти—пенсияга чиқишга кексалар ўзларини тайёрлаб боришлари керак. Кексалик, шунингдек, ташқи жиҳатдан ҳам чиройли бўлишни талаб қилади. Соқол мўйлови қирилган, кийимлар дазмолланган бўлиши керак. Албатта, модага берилиш қариялар учун кулгили бир ҳолдир.

Кексалик—инсон ҳаётининг ажойиб ва мазмунли фаслидир. Шунинг учун уни олтин кузга қиёс қилиш ҳам бежиз эмас. Кексалик даври бошлангунга қадар киши ўзини тайёрлаб бориши керак. Шунда кексаликнинг ўзига хос камчиликлари муваффақият билан бартараф қилинган бўлади.

Н. ХВОСТОВ,
доцент.

ДОНОЛАР БИСОТИДАН

Баъзилар ҳаётида учрайдиган машаққатларни мардонавор енгадилар, баъзилар эса бундай қийинчиликлар олдида эсанкираб қоладилар. Демак, уларнинг нерв системаси етарли даражада чидамли эмас. Бу болаликда яхши тарбия берилмаслиги сабабли рўй беради. Бола ўса боргани сари уни қийинчиликларга ўргата бориш, ёшлигидаёқ шу қийинчиликлар олдида ўзини йўқотиб, ҳаётда учрайдиган ҳар қандай оғир синовларга бардош бериш ва уларни мардонавор енгишга ўргатиш керак.

Профессор
В. Н. МЯСИЩЕВ.

ҚОННИ УЗОҚ САҚЛАШ

Донорлардан олинган қонни узоғи билан беш ҳафта сақлаш мумкин. Гарчи уни холодильникда ёки айнамаслиги учун турли модда қўшиб сақланса ҳам, бу муддатдан кейин ундан фойдаланиш тавсия этилмайди.

Польша олимлари ишлаб чиқарган қурилма эса бу борада катта имконият яратди. Қон 196 даражали совуқда, суюқ ҳолга келтирилган азот ёрдамида музлатилади, сўнг уни махсус идишларда истаган вақтгача сақлаш мумкин.

Шу кунларда мамлакатимизнинг энг кекса фармацевтика муассасаларидан бири — С. Орджоникидзе номли Бутуниттифоқ илмий-текшириш химия-фармацевтика институти ўзининг 50 йиллигини нишонламоқда.

Совет саноати ўзлаштирган ҳамма медицина препаратларининг 70 процентга яқинини шу институтнинг кимёгарлари ва фармацевтлари ишлаб чиқишган.

СУРАТДА: институт ходими химия фанлари кандидати В. В. Панина.

В. Созинов фотоси,
(ТАСС фотохроникаси).

Қисқа оёқ узаядими?

«Инсонда ҳамма нарса гўзал бўлиши керак...» А. П. ЧЕХОВ.

Шаҳар ва қишлоқ кўчаларида гоҳ ўнг, гоҳ чап ёнбошга оқсаб кетаётган кишиларни учратиб қоламиз. Оқсоқликнинг келиб чиқишига суяк синиши ёки дарз кетиши, шамоллаш каби касалликлар сабаб бўлади. Бу сабаблар, бир томондан, суяк ва бўғинларда ўзгариш ҳосил қилса, иккинчидан, оёқларнинг ўсишига таъсир қилади.

Ёш болаларда кўпроқ учраб турадиган суяк сили, остеомиэлит, полиомиэлит каби касалликлар суякларнинг ўсишига жуда ёмон таъсир этади. Шундай касалликка чалинган оёқ вақт ўтиши билан соғлом оёққа нисбатан секин ўсади ва ўн-ўн беш сантиметр, ҳатто бундан ҳам кўпроқ қисқариб қолиши мумкин. Оёқларнинг бири иккинчисидан қисқариб қолиши кишининг юришини бузибгина қолмай, балки унинг умуртқа поғонасини. кўкрак қафаси, тоз суякларини қийшайтириб қўйиши, бўғинларнинг соғлом ривожланишига тўсқинлик қилиши натижасида киши қоматини букиб қўйиши табиийдир.

Боланинг ўсиш даврида бу камчиликлар ривожланаверади ва оғриқ беради. Бундай жисмоний камчилиги бўлган кишилар касб танлашда ва турли хил ишларни бажаришда қийналадилар ва ногирон бўлиб қоладилар.

— Кишиларни ана шу касалликдан халос қилиш мумкинми?

Ҳа, мумкин! Ҳозирги замон таянч - ҳаракатлантирувчи — қайта тиклаш хирургияси шу даража олға кетдики, у ҳал этмаган вазифа қолмади ҳисоб. Шу билан бирга, касалнинг муваффақиятли тузалиши унинг врачга вақтида мурожаат қилишига боғлиқ. Касал қанчалик эрта даволанса, жисмоний камчиликлардан шу қадар тез халос бўлади.

Оёқларни протезлаш йўли билан тўғрилаш бир мунча оддий метод ҳисобланади. Лекин, бу методни мақсадга унчалик мувофиқ деб бўлмайди. Чунки, оёқ оғир ва қўпол ортопедия пойафзалларини кийиб юриш эвазига тўғриланади.

Ҳозирги вақтда иттифоқимиздаги кўпгина клиникаларда, жумладан, Ўзбекистонда қисқа оёқни тез узайтириш усулидан фойдаланиляпти. Бу усул биринчи бор бизнинг Ватанимизда қўлланилганини айтиб ўтиш ўринли. Биринчи бўлиб 1891 йилда А. С. Дмитриев томонидан болдирни узайтириш операцияси ўтказилган.

— Бу операция бир неча ўн йиллар муқаддам қилинганига қарамай, нима учун хирурглар кенг оммасининг эътиборини жалб қилмай айрим клиникалардагина олиб борилди?

Ўша даврдаги операция методининг мураккаблиги ва катта жароҳат ҳосил қилиши, шунингдек. операциядан сўнгги даволашнинг такомиллашмаганлиги кўпинча муваффақиятсизликка олиб келди. Шундан кейин, кўпчилик хирургларнинг ҳафсаласи пир бўлиб, бу ишга аралашмай қўйдилар. Фақат кейинги ўн йилда медицина техникасининг такомиллашиши ҳамда мамлакатимизда Ш. О. Гудушаури, Г. А. Илизаров. К. М. Сивашлар томонидан склетни узайтирадиган аппаратнинг яратилиши ва унинг хирургия практикасида қўлланиши туфайли. хирурглар қайта бошдан бу ишга қўл урдилар.

— Қандай ҳолда узайтирадиган аппарат қўлланилади?

Бу масалани касалликнинг характерига. унинг муддати, оёқ қанча қисқаргани, беморнинг ёши, қисқарган оёқдаги тўқималарнинг юмшоқлигига қараб, хирургнинг ўзи ҳал қилади. Узун-қисқа оёқда юрган сари жиддий ўзгаришлар содир бўлишини ҳисобга олганда, болаларни олти-етти ёшда операция қилган яхши. Чунки, болалар ва ёшлар баданидаги тўқималар аъзога яхши бирикади, суяк тез ўсади, қон билан яхши таъминланади. Бундай қулай шароитда операция қилиш мақсадга мувофиқдир. Операция умумий аҳволи яхши бўлган, оёғи тўрт сантиметрдан кўп қисқармаган беморлардагина ўтказилади. Йигирма-йигирма беш ёшлардаги йигит-қизларни ҳам операция қилиш мумкин.

Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрлигига қарашли Н. К. Крупская номли республика болалар суяк сили санаторийсида болдир ёки ёнбош суякларини операция қилдириб даволанган кўпгина болалар ва ёшлар даволаш хоналаридан чиқиб, уйларига қайтар эканлар, миннатдорчилик билдирмоқдалар. оғир камчиликдан халос бўлганликларини чуқур ҳис этмоқдалар. Уларнинг қалбларидаги севинч, чеҳраларидаги табассумдан биз ҳам шодмиз.

М. КАПЛАН,
медицина фанлари кандидати.

Е. КОЗУЛИН,
врач.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ИРОҚ. Бағдоддаги «Мустансерия» университети мамлакатдаги энг ёш олий ўқув юртларидан бири ҳисобланади. Бу ерда келажакда иқтисод ва маданиятнинг турли соҳалари бўйича мутахассислар бўлиб етишадиган 10 мингдан зиёд студентлар билим олмоқда.

СУРАТДА: университетнинг ўқув корпуслари.

А. Матюшин фотоси,
(ТАСС фотохроникаси).

Социализм мамлакатларида

Меҳнат зафарлари

ПРАГА. (ТАСС). Республикадаги меҳнат коллективларининг муваффақиятлари тўғрисида Социалистик Чехословакиянинг ҳамма қисмидан хушхабарлар келиб турибди.

Шахтёрлар Чехословакия Совет Армияси томонидан озод қилинган куннинг 25 йиллиги ва Чехословакия Коммунистик партиясининг 50 йиллиги шарафига йиллик ишлаб чиқариш планини муддатидан илгари бажариш учун бутун мамлакат миқёсида ўтказилаётган мусобақанинг олдинги сафларида бормоқдалар. Соколов кўмир ҳавзасидаги «Чегара посбони» шахтаси планни муддатидан илгари бажарди. Шахтёрлар йил охиригача давлатга қўшимча равишда 330 минг тонна кўмир бериш мажбуриятини олдилар.

Теплицдаги Клемент Готвальд номли, Ервениц-Мостецкадаги Чехословакия халқ армияси номли шахталар ва бошқа бир қанча шахталар йиллик планларини муддатидан қарийб уч ой олдин адо этди.

Шарқий Словакиядаги Кошица металлургия комбинатининг пўлат эритувчилари ҳам йиллик планни муваффақиятли бажардилар. Комбинатнинг пўлат эритувчилар заводи коллективи йиллик планни муддатидан илгари бажарибгина қолмай, балки йил охиригача қўшимча равишда яна бир неча юз тонна металл беришга ҳам аҳд қилди.

Польшанинг асбоблари космосда

ВАРШАВА. ТАСС мухбири Н. Железнов хабар беради:

Яқинда илмий тадқиқот мақсадлари билан 487 километр баландликка учирилган совет «Вертикаль—1» геофизик ракетасида Вроцлавда ишланган асбоблар бор эди.

Польша олимларининг халқаро «Интеркосмос» программасига қўшган ҳиссаси жаҳондаги олимларга маълум, — деди ТАСС мухбири билан суҳбатда Вроцлав обсерваториясининг директори профессор Ян Моргенталер. —Бизга қуёшнинг ренген ва ультра бинафша нурланишларини тадқиқ этишда ишлатиладиган аппаратларни ишлаб чиқиш вазифаси топширилган эди. Космосдан қайтиб ерга қўнган контейнерни кутиб олган ҳамкасбларимизнинг маълум қилишларига кўра, «Вроцлавда ишланган» деган тамға қўйилган асбоблар ионосфера ва атмосфера қатламлари орасидан ўтиш чоғида бутун мавжудот учун хавфли бўлган нурланишларга боғлиқ ўзгаришлар тўла манзарасини чизиб, имтиҳондан муваффақиятли ўтган.

Касаба союзларига сайлов

ГАВАНА. (ТАСС). Кубада қуйи касаба союз ташкилотларининг раҳбар органларига сайлов тамом бўлди. Дастлабки маълумотларга қараганда, касаба союз комитетларига қарийб 150 минг киши сайланган.

Касаба союзларига сайлов халқ оммасининг актив иштирокида ўтди. Корхоналарнинг ишчилари ишлаб чиқариш илғорлари ҳамда коллективларнинг кенг онгли аъзолари учун овоз бердилар.

Сайлов мамлакат ҳаётида касаба союзларнинг роли ўсганлигини намойиш қилди.

Исроил ҳукмрон доиралари Яқин Шарқдаги вазиятнинг кескинлашишига, ўқ отишни тўхтатиш ҳақидаги келишувнинг бузилишига, БМТ махсус вакили Ярринг миссияси дуч келган тўсиқларга тўғридан-тўғри жавобгардирлар.

(Газеталардан).

Гуннар Ярринг йўлидаги тўсиқлар.

Карикатура болгар газетаси «Работническо дело»дан олинган.

(ТАСС фотохроникаси).

ГВАТЕМАЛАДА ЎЧ ОЛИШЛАР

14 ноябрдан бошлаб Гватемала ҳукумати мамлакатда қамал ҳолати эълон қилган эди. Бу қонунсизлик ва прогрессив жамоатчилик вакилларидан ўч олишнинг янги тўлқинлари бошланиб кетишига ўзига хос ишора бўлди. Граждан формасини кийиб олган полициячилар тўдаси хусусий уйларга бостириб кирмоқда, ҳеч қандай айби бўлмаган кишилар қамоққа олинмоқда, ўлдирилмоқда. Ҳозирга қадар 1000 дан зиёд киши қамоққа олинди.

26 ноябрда автомобилда кетаётган машҳур сиёсий арбоб юрист Хулио Камье Эррера автоматдан узилган ўқлар билан ўлдирилган эди. Эртаси куни саҳарда Гватемала армиясининг қисмлари броневиклар, танклар ва вертолетлар мададига таяниб, «бу ерда қурол-аслаҳа запаслари ва Қўзғолончи қуролли кучлари партизанлари яширинган», деган баҳона билан Сан-Карлос университети биносини босиб олди. Университет яксон қилинди, 30 студент қамоққа олинди.

Шу куниёқ Гватемалада ва ундан ташқарида машҳур бўлган драматург, адабий танқидчи ва публицист Уберто Альварадо Арельяно ҳам қамоққа олинди. Бу унинг биринчи марта қамалиши эмас. 1969 йили у халқаро жамоатчиликнинг кенг норозилиги натижасидагина қамоқдан озод этилган эди.

Уберто Альварадо ва бошқа кўпгина қамоққа олинганларнинг ҳаёти ҳозир хавф остида. Шу нарса маълумки, Гватемалада одамлар ҳеч қандай изсиз йўқ бўлиб кетиши мумкин, айрим ҳолларда уларнинг мурдалари таниб бўлмайдиган даражада тилка-пора қилинган — кўзлари ўйилган, тиллари, ёки қўл-оёқлари кесиб ташланган ҳолда топилади.

Жаҳон жамоатчилиги Гватемаладаги ўзбошимчаликлардан ғазабланмоқда. Совет кишилари Гватемаладаги қонунсизликка қарши ўз норозиликларини билдирадилар.

(АПН).

Жиноятчилар қоралансин

Жанубий Вьетнамни озод қилиш учун курашувчи студентлар ва ўқитувчилар иттифоқи Халқаро студентлар иттифоқига ва Халқаро демократик ёшлар федерациясига юборган оғинич мактубида будда мактабида ўқувчи Нгуен Ван Мин яқинда Куинен шаҳрида Америка солдати томонидан ўлдирилганлигини ғазаб билан қоралади.

Америка агрессорлари ва малайларининг бандитлик ҳаракатлари, дейилади мактубда Куинен, Сайгон ва Жанубий Вьетнамдаги бошқа шаҳарлар студент ва ўқувчиларининг қаттиқ ғазабини қўзғатди. Бироқ 10 декабрда мана шу янги жиноятларга қарши норозилик намойишини ўтказаётган студентларни бостириш учун юборилган қуролли Сайгон полициячилари яна 22 кишини ўлдирдилар ёки жароҳатлантирдилар, кўп кишиларни қамоққа олдилар.

Мактубда, Халқаро студентлар иттифоқи ва Халқаро демократик ёшлар федерацияси Америка агрессорларини ва уларнинг кўмакчиларини қаттиқ қоралаши ва Жанубий Вьетнам студентларининг адолатли курашини баралла қўллаб-қувватлаши керак дейилади.

(ТАСС).

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ ЖАНГОВАР МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

Озодлик матбуот агентлиги Жанубий Вьетнамдан хабар беради: Халқ Озодлик қуролли кучлари бўлинмалари ноябрь ойининг охирларида, декабрнинг бошларида Жанубий Вьетнамдаги барча фронтларда душманга зарба бердилар.

Халқ Озодлик қуролли кучлари жангчилари Кантхо вилоятининг кўпгина районларида ноябрь ойида Америка — Сайгон қўшинларининг позицияларига узлуксиз ҳужум қилиб турдилар. Ватанпарварларнинг муваффақиятли ҳарбий операциялари натижасида душманнинг бир минг бир юз солдати сафдан чиқарилди ва 200 дан кўпроқ ҳарбий постлар қуршаб олинди. Бундан ташқари улар душманнинг бешта самолётини ерда йўқ қилдилар ва учта самолётига шикаст етказдилар, кўп миқдорда қурол-яроғ ва ҳарбий аслаҳаларни қўлга туширдилар.

15 ноябрда Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Тхнатхиен вилоятида душманнинг ҳарбий техника ва солдатлари тушган икки эшелонни ағдариб юбордилар. Шу вилоятнинг ўзида Фонгдиен районининг тоғли жойларида Американинг 25 солдати ўлдирилди.

Киенфонг вилоятида ватанпарварлар 26 ноябрдан 30 ноябргача Сайгон режими армиясининг 50 солдатини сафдан чиқардилар ва икки вертолётини уриб туширдилар. Қурол-яроғ ортилган икки вертолёт ҳам 30 ноябрда Зялай вилоятида уриб туширилди.

Виньлонг вилоятида 4 декабрдан 6 декабргача бўлиб ўтган жанглар давомида ватанпарварлар Жанубий Вьетнам қўғирчоқ армиясининг 94 солдатини ўлдирдилар.

(ТАСС).

БИРДАМЛИК НАМОЙИШИ

Ғарбий Берлинда ёшларнинг оммавий намойиши бўлиб ўтди. Испания маъмурлари таъқиб қилаётган 16 баск ватанпарварлари ва гражданлик ҳуқуқлари учун курашаётган америкаликларни қўллаб-қувватлаш мақсадида ўтказилган бу намойиш қатнашчилари Анжела Дэвисни қамоқдан бўшатишни ва Бургосдаги шармандали судни тўхтатишни талаб қилдилар.

(ТАСС).

КЎПРОҚ ҲАҚ ТЎЛАШГА ТЎҒРИ КЕЛАДИ

ЛОНДОН. (ТАСС). Бу ерда янги йилдан бошлаб газдан фойдаланиш ҳақи 6—12 процент оширилажаги эълон қилинди.

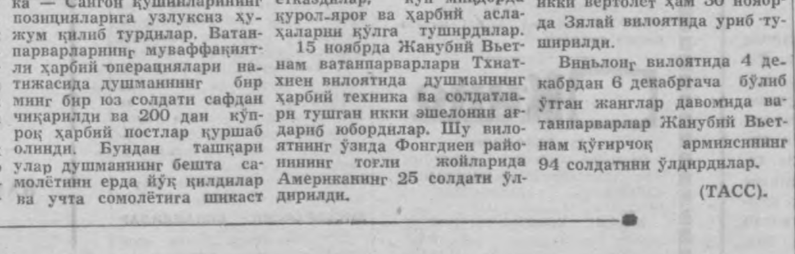

Лаос ватанпарварлик фронти Нео Лао Хан Сат раҳбарлиги остида бу мамлакатнинг эрксевар халқи ўз мустақиллигини қаҳрамонларча ҳимоя қилмоқда. Лаоснинг озод қилинган зонаси бутун мамлакат территориясининг учдан икки қисмини ташкил этиб, ҳозир ана шу майдонда аҳолининг ярми истиқомат қилади.

СУРАТДА: озод этилган районларда сўнгги сайловлар ана шундай вазиятда ўтган эди. Лаотянликлар ўз овозларини яқдиллик билан Ватанпарварлик фронти номзодларига бердилар.

ВИА—ТАСС фотоси.

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ЁРДАМИ БИЛАН

ҚОБУЛ. ТАСС мухбири В. Гаврилин хабар беради:

Афғон нефтчиларининг шаҳри бўлган Шибирғонга қурилаётган теп-текис йўлнинг узунлиги 280 километрга етди. Совет мутахассисларининг ёрдами билан афғонлар қураётган бу йўл мамлакатнинг шимолий ва жанубий вилоятларини бир-бирига туташтирадиган халқа йўлнинг бир қисмидир. Шибирғондан бошланган бу йўл Маймандан ўтиб, Ҳиротга боради, у ерда Кушка — Ҳирот — Қандаҳор автомобиль йўлига туташади. Бу автомобиль йўли ҳам Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилган.

Совет лойиҳачи мутахассислари Шибирғон — Маймана участкасидаги қидирув ишларини мўлжалланган муддатдан 4 ой олдин бажариб бўлишди. Ҳозир Шибирғон — Акса участкасида,—деб ёзади «Ислоҳ» газетаси,— йўлга асфальт-бетон ётқизиш ишлари бошлаб юборилди. Мозори-Шариф, Шибирғон қурилишида 120 нафардан кўпроқ совет мутахассислари ва 750 нафар афғон ишчилари ишлаб турибди.

ФАХРЛИ МУКОФОТ

БЕРЛИН. (ТАСС). Ғарбий Берлиндаги совет ёдгорлиги олдида қоровулликда турганларга иғвогарлик билан қилинган қуролли ҳужум вақтида жароҳатланган совет ҳарбий хизматчиси И. Шчербакни Эркин немис ёшлари иттифоқи Марказий кенгаши фахрий медал билан мукофотлади.

Совет ёдгорлигини қўриқлаб И. Шчербак билан қоровулликда турган бошқа совет ҳарбий хизматчилари ҳам шундай мукофот билан тақдирландилар.

АҚШда армия сафига яна чақириқ

ВАШИНГТОН, (ТАСС). АҚШ мудофаа министрлигининг хабарида айтилишича, америкалик ёшлардан яна 17 минг киши келгуси йил январида ҳарбий хизматга чақирилади. Пентагоннинг айтишига қараганда, кейинги 9 ой ичида бунчалик кўп киши ҳарбий хизматга чақирилмаган эди.

Игорь ФЕСУНЕНКО

Пеле, Гарринча, Футбол

Пелени «ушлаш» учун ҳар қандай команда камида уч ҳимоячига эга бўлиши шарт; бири —тўпни олишга уринади, иккинчиси — уни қўриқлаб туради, учинчиси эса тўпни дарвоза тўридан олиб чиқишга равона бўлади.

[Арапуа. Бразилия ҳажвчиси].

Ҳурматли газетхонлар! Асримизнинг энг оммавий спорт турларидан бири бўлмиш футбол тарихи нақадар ажойиб-ғаройиб воқеалар билан тўлиб-тошганлиги сизларга маълум. Бу борада, айниқса, Бразилия футболчилари, қолаверса бу спорт турига ишқибоз бўлганларнинг ўзига хос қисмати бор.

1958 йил 6 мартда Сан-Паулу шаҳридаги «Пакаэмбу» стадионида ғалати ҳодиса рўй берган. Шу куни машҳур «Сантос» клуби «Палмейрас» командаси билан ўйнаб, биринчи таймда 5:2 ҳисобида ғалабага эришдию, иккинчи тайм бошида ўз дарвозасидан кетма-кет тўртта тўп ўтказиб юборди. Ҳисоб «Палмейрас» командаси фойдасига 6:5 бўлди. Шу пайт «Сантос»нинг уч мухлиси инфарктдан ўлиб қолди. Иккитаси стадионда, учинчиси—шаҳар трамвайида кетаётганида. У транзистордан репортаж эшитиб кетаётган экан.

Икки минутдан кейин «Сантос» олтинчи тўпни уриб, ҳисобни тенглаштирди. Репортёр «гол» деб қичқириши биланоқ Кампинас шаҳрида радио эшитиб ўтирган тўртинчи мухлисни ҳам юраги ёрилиб ўлди. Ўйин тугашига уч минут қолганида «Сантос» еттинчи тўпни киритиб ғалабага эришди. Шу он «Пакаэмбу» стадионининг бетон трибунасида ўтирган яна бир ишқибоз асаби қақшаб жон берди...

Бразилияда бу каби ашаддий футбол мухлислари жуда кўп. Футболчиларнинг ўз қисмати ҳам ғоят ғаройиб. Сиз Пеле, Гарринча сингари футбол «сеҳргарлари»ни кўп эшитгансиз. Аммо Пеленинг ҳаёти, Гарринчанинг аччинарли тақдири билан яхши таниш эмассиз. Игорь Фесуненконинг «Пеле, Гарринча, Футбол» деган китобида худди шулар ҳикоя қилинади. Ана шу китобдан баъзи бобларни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

Уни «футбол қироли» дейдилар. Инсоният тарихида монархия ҳукм сурган миср фиръавнлари давридан тортиб, XX асргача зўр-базўр етиб келган могиканлар қабилаларигача ҳукмронлик қилган қиролларнинг биронтаси шу йигитчалик севимли ва эътиборли бўлмаган кўринади. Унинг ижодида олий илҳом онлари ҳам, рутубатли қайғу дақиқалари ҳам учраб туради, ҳаётида эса қувонч сафолари-ю, аччиқ изтироб аламларига тўла кунлар бўлган. Энг аянчли, фожиали кун 1966 йилнинг июлида рўй берди. Шу куни Португалия ҳимоячилари уни хоинларча тепиб, жароҳатладилар. У лат еган оёғини бехол ва бемажол судраб, «ҳеч қачон енгилмас» деган улуғ номга, шарафларга бурканган армиясининг тормор этилишини майдоннинг бир чеккасида, уларга ёрдам беролмай ожизларча кузатиб турди. Шу куни Бразилия терма командаси жаҳон чемпионатида португалияликлар билан сўнгги матчни ўтказган эди.

Бутун Бразилияда етти ёшдан етмиш ёшгача ана шу аччиқ, аянчли мағлубият аламини тортаётганда, футболчи ва тренерлар бошига маломат тошлари ёғилаётган кунларида «Бразилия футболи фожиа ва ўлимга маҳкум этилди, унинг бу шармандаю, шармисорлигини асло ювиб бўлмайди» деган бақириқ-чақириқлар эшитилаётган бир пайтда «Жорнал до Бразил» газетаси Харьковдаги (газета унинг аниқ адресини ҳам берган) Ленин проспекти, 19[9 уй, 52-квартирада истиқомат қилувчи совет футбол мухлиси Е. Ф. Бурзевнинг хатини босиб чиқарди. Бурзевнинг мактубида жумладан шундай дейилган эди: «Пеле ва унинг командадош дўстлари Гарринча, Зито Жилмар, Белини, Орландо, Жаирзиньо ва бошқалар ўз кучларига бўлган ишончни йўқотмасликлари лозим. Улар ҳеч қачоқ шуни унутмасинларки, Англиядаги мағлубиятга қарамай, улар футболнинг қадр-қимматини билган ва севган одамлар кўзи ўнгида чинакам жаҳон чемпионлари бўлиб қолаверадилар. Асл спортчилар бошларини мағрур тутишлари «Зим-зиё зимистон аро юлдузлар сари!» деган қадимий нақлни зинҳор унутмасликлари керак.

Биз совет мухлислари Сиз Пелени: «Чарм тўп сеҳргари» деб атаганмиз. Имонингиз комил бўлсин: биз футбол санъатининг гўзаллигини тушунамиз, чуқур ҳис этамиз. Уни жондилдан севамиз, шу сабабли мақтов сўзларини ҳар кимга ҳам раво кўравермаймиз...»

Бу мактуб газетада босилиб чиққан куни Бразилия командаси ҳали Англияда эди: ғазаб ва жаҳл алангаси бироз сўнишини, мағлуб ўйинчиларни кутиб олувчиларнинг эҳтироси бироз пасайишини кутиш зарур эди... Команда ватанига қайтгач, Пеле ўша заҳоти Сантосга йўл олди, ҳеч ким унга совет футбол мухлисининг хатини топширмади. Орадан бир ярим йил ўтгач, Сан Паулу штатига командировкага отланарканман, ўша хат эсимга келди ва бу ҳақда Пелега гапириб беришга жазм этдим.

Сарғайиб кетган газета бўлагини олиб, «аэровиллис»имга олис йўл олдидан бензин қуйдим ва Сантосга қараб жўнадим, етиб келдиму, ҳафсалам пир бўлди: машғулот ва матчлардан ҳоли кунлари Пелени шаҳардан топиш осон эмас экан.

Икки кун давомида шаҳар бўйлаб унинг изидан қувиб юрдим. «Сантос». «Била Бельмиро» клубининг стадионида, Пеле уйига кетди, дейишди. Пеленинг хотини, гўзал париваш Розе-Мери уйдан чиқиб келаркан, ун юқи қўлларини фартук тагига яширганича, эри фақат шомдагина уйда бўлишини, ҳозир эса Жаон Пессоа кўчасидаги санитария ускуналари фабрикасига кетганлигини айтди. Бу фабрика унитаз, умивальник ва водопровод кранларини ишлаб чиқарувчи ўрта миёна устахона экан. Унинг биқинида кичкинагина дўконча ҳам бор эди. У ердагилар ҳам: Пеле эндигина жўнаб кетди, лекин қаерга йўл олганини айтиб кетмади, дейишди...

Қисқаси эртасига «Сантос»нинг «Корриптианс» билан навбатдаги матчи олдидан бўладиган йиғингача кутишдан бошқа иложим қолмади. Матч олди йиғини ва машғулотларда Пеленинг мен билан суҳбатлашишдан ҳам бошқа ташвишлари кўп бўлиши аниқ эди. Чиндан ҳам шундай экан. Эртаси куни Зито ва клубнинг яна бир администратори ёрдамида Сан-Паулу ва Сантос оралиғидаги ям-яшил дарахтзорлар ва кўллар орасига жойлашган «Сантос»нинг дача-базасига етиб келдим. Энди машғулот тугагунча сабр-тоқат қилишдан ўзга чорам йўқ эди.

Кейинчалик бир нарсага ишонч ҳосил қилдим: ҳар қандай футболчидан, айниқса, Пеледан интервью олиш учун, Бразилияда «концентрация», бизда эса «йиғин» деб аталмиш пайтдан — футболчиларнинг машғулотдан кейин бир ерга тўпланадиган фурсатидан кўра қулайроқ дақиқалар бўлмас экан. Бу дақиқаларда ҳеч қаёққа шошилмайди, ҳар қанча ташвиш, юмушлар, «концентрация» чегарасининг ортида қолади. Бу чегара ортида ҳар нима рўй бериши — болалар касал бўлиши, ошиқ-маъшуқлар ҳижрон аламини чекиши, хотинлар эрига хиёнат қилиши, уйлар ёниб кули кўкка соврилиши, савдо қаллоблари хонавайрон бўлиши, хуллас дунё остин-устун бўлиб кетиши мумкин... Лекин буларнинг биронтаси ушбу сукутга чўмган манзилгоҳга таъсир этмайди. Бу ерда «бегона кишиларнинг кириши мумкин бўлмаган» муқаддас манзилда абадулабад сукунат ҳокимлик қилади: эртанги матч олдидан ҳеч вақо, ҳеч қандай кор-ҳол футболчиларнинг осойишини бузмаслиги лозим. Чунки, эртанги матч — ҳар сафар энг аҳамиятли, энг масъулиятли беллашув деб ҳисобланади.

Пеле Харьковдан йўлланган ҳаяжонли мактубни эшитар экан, жилмайди-да шундай деди:

— Илтимос, ўша кишига етказсангиз, биз ўтмиш ҳақида ўйламасликка, ёрқин келажакка умид билан қарашга ҳаракат қиламиз, ишончим комилки, бизни ҳали олдинда кўплаб ғалабалар кутади... Мактуб жудаям таъсирли экан. Эгасини маҳкам қучоқлаб, илиқ, самимий сўзлари учун миннатдорчилик билдирган бўлур эдим...

Кейин мен Пеледан унинг шахсий ҳаёти, футбол ҳақида анчагина сўраб-суриштирдим. Энг хотирали матчлар ҳақида ҳам сўрадим. «Сантос» ва терма команда тўғрисида, онласи ва қизчаси ҳақида, «қирол»нинг футболдан ўзга «юмушлари» футболдан ҳоли бўлган дақиқалари тўғрисида суриштирдим. Кейинчалик ҳам у билан яна бир неча бор учрашдик, суҳбатлашдик.

Бир куни яқин оғайниларимдан бири — Рио-де-Жанейродаги тасвир ва овоз музейи директори Рикардо Краво Албинуга Пеле ҳақида ёзиш ниятим борлигини айтдим. Рикардо ғалати қилиб жилмайиб қўйди-да, мени музейига бошлаб кирди. Каттакон магнитафон қўйилган стол ёнига ўтказиб, бир сония кутиб туришимни илтимос қилдию, ўзи қаёққадир ғойиб бўлди. Кулранг бўёққа бўялган бино деразасидан ташқарини томоша қилиб ўтирардим. Дераза ортида маршал Аккора майдони ари иниде гувиллайди. Шовқин қулоғини батанг келтиради. Чор атрофни балиқ ва қисқичбақа ҳиди тутиб кетган. Шундоққина тагимизда Гуанабара бухтасининг мовий тўлқинлари қуёш нурида майин тобланиб ётипти.

Автобуслар гувиллайди, буксирлар пишқиради, полициячиларнинг ҳуштаги асабни қақшатади. Музейнинг салқин хонаси сув қуйгандек жим-жит.

Бир неча дақиқадан кейин магнит пленкаси солинган қутиларни тантанавор силкитганча Рикардо қайтиб келди. Уларнинг ҳар бирига: «Эдсон Арантес до Насименто — Пеле» деган ёзув ёпиштириб қўйилган эди. Бу — Пеленинг ўзи ҳақидаги хотиралари бўлиб, музей ходимлари уни келгуси авлод учун ёзиб олган экан.

Лентани аввал мириқиб эшитдим, сўнгра пленкага кўчириб олдим. Бу пленкада ҳеч қандай сенсацион хабар ҳам, барчани ҳанг-манг қолдирувчи янгилик, кашфиёт ҳам йўқ эди. Булар Пелега бағишланган ниҳоясиз газета очерклари ва том-том хотиралар ёзиб ташланган биографларга у ёки бу маънода маълум бўлган жузъий маълумот ва хабарлар эди, холос.

Шундай бўлса-да, Пеленинг овози ёзилган бу лентага жуда қизиқиб қолдим. Бу жаҳон футболининг бўлажак тарихчиси ёки Пеленинг улкан истеъдодига кўр-кўрона шайдо бўлган бирон ишқибоз учун эмас, аввало Пеленинг ўзи учун ёзилгандек эди. Унинг ҳикояси машҳур Пеле ҳақида эмас, оддий бразил йигитчаси Эдсон ҳақида кўпроқ сўз кетар эди. У ҳаётнинг барча поғоналарини босиб ўтди: пойафзал тозаловчи яланғоёқ бир боладан жаҳоннинг энг кучли футболчиси даражасига кўтарилди. Бразилиянинг энг мўътабар, эътиборли, машҳур кишисига, қуёшдек сўнмас шуҳрат қозонган Пелега айланди. Шунга қарамай у энг инсоний фазилатларини — камтарлик, меҳнатсеварлик, самимийлик, дилкашлик, ҳайратомуз қалб саховати ва сахийлик туйғуларини йўқотмади.

Шу боисдан Пеле ҳақидаги ҳикоямни ана шу плёнкадан олинган парчалардан бошламоқчиман. Келинг, Пеле ўзи ҳақида ўзи сўйласин. У ҳикоясида камтарлик ёҳуд истиҳола қилиб, қолдириб кетган айрим ўринларни ҳамнафас дўстларидан эшитилган маълумотлар билан тўлдириб борамиз. Фақат дўстларигина эмас, уни стадион трубиналаридан туриб кўрганлар ҳам уни ўзининг энг яқин кишиси деб билишади. Биз уларнинг ҳикояларидан ҳам фойдаланамиз. Чунки ҳар бир бразилиялик Пелени ўзининг бебаҳо хазинаси деб ҳисоблайди. У халқининг энг яхши фазилат-хислатларини ўзида мужассамлаштирган киши, ўз ватанининг рамзи ҳисобланади.

(Давоми бор).

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

ҚАРИЛИК

(ШИНГИЛ ҲИКОЯ)

Трамвай бир маромда кетяпти. Кўчаларда одам сийрак. Енгил ёмғир ёғиб ўтган. Трамвайнинг бир хил тарақ-туруқи кишига алланечук хуш ёқади. Сирли аллалайди, мудроқ босади.

Четдаги якка ўриндиқда ёши ҳийла ўтиб қолган, энгаклари чўккан оқсоқол ўтирипти. У дераза ойнасидаги ҳали тўкилиб улгурмаган тиниқ томчиларга тикилади. У томчиларнинг сеҳри ўйинини томоша қилар, афтидан, ўзини бутунлай унутиб қўйган эди. Гоҳи-гоҳида олдиндаги қиз ва йигитнинг сирли, аммо ҳароратли баҳси оқсоқол эътиборини ҳам ўзига тортар, шундай бўлсада, тезда кўзини четга олар эди.

Қизнинг сарғиш, мулойим сочларини эрка шабада ўйинқароқлик билан гоҳ дераза раҳига урар, гоҳо орқадаги ўриндиққа илаштириб қўяр эди, қизнинг жовдираган ёрқин кўзлари ёнидаги йигитда. Уларнинг кўз қарашларида нафис ҳамда покиза ифода яширингандай.

Қизнинг ғунча лабларида ним кулгу жилва қилди. Йигит оҳиста энгашиб қиз қулоғига сирли шивирлади. Қиз эркалик билан йигит қулоғини чўзди. Иккаласи шодон кулишганча бекатда тушиб қолишди. Икки ёшнинг тонг нафасидай беғубор кулгилари кўп муддат трамвай ичида жаранглаб қолди. Чолнинг хира кўзларида томчилар ҳалқаланди. Хаёли чувалашди. Ўйинқароқ, беташвиш болалик, саҳардан то қоронғу кечгача тилла-қўнғиз тутиш иштиёқида югуриб елишлар, биринчи муҳаббат, ҳамма ҳаммаси нуроний кўз ўнгида анҳорга тушган чўпдай бир неча муддат қалқиб-қалқиб турди-ю, ғойиб бўлди. Чол қалбини қувончга ҳам, аччиқ ўкинишга ҳам ўхшаган ғалати бир туйғу қамраб олган эди...

Трамвайнинг тарақ-туруқи ойнадаги томчиларни силтар, уларни дераза раҳига кириб кетишга мажбур этар эди...

Сотиболди РАЖАБОВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР Т.О.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА—16.XII да **Дон-Кихот**, 18.XII да **Ойжамол.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—16.XII да **Олтин девор**, 17.XII да **Мирзо Улуғбек.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 16.XII да **Қайнона**, 17.XI[да **Паранжи сирлари.**

КИНО

16 ДЕКАБРДА

Гитарали қаллоб— «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Ажойиб характер—«СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ЧАЙКА», «МОСКВА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Қизил майдон (2 серия)—САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

17 ДЕКАБРДА

Гитарали қаллоб —«СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ажойиб характер—«СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ЧАЙКА», «МОСКВА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Италиялик Америкада—САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Сайха (ўзбек тилида)—НАВОИЙ номли (кундуз соат 3 да).

Остонадан ҳатлаб —«ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12 ва 2 да).

Филателистнинг ўлими (эрталаб соат 11, кундуз 1 да).

Сангам (3 серия, ўзбек тилида, кундуз соат 3 ва кеч 7 да)—«КУКЧА».

26 декабрь кундуз соат 2 да В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетининг химия фанлари бўйича илмий даражалар берувчи илмий совет кенгаши (Студентлар шаҳарчаси, Университет кўчаси, химфак, кутубхона зали)да химия фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

Абдул Гафар Вард: «Титан-IV-полифенол алкалоид системаларида ҳосил бўладиган уч компонентли комплекс бирикмалар ва уларнинг анализда ишлатилиши» деган темада;

Г. Байлиева: «Қора-Боғаз-Голнинг Кургузуль қўлтиғида учрайдиган аралаш зона ва балчиқларидаги ҳозирги замон чўкмаларининг фазалар таркиби ва асосий минераллар, ҳамда парагенезларнинг ҳосил бўлиш физик-химиявий шароитлари» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан университет илмий кутубхонаси (Университет кўчаси, 4-уй)да танишиш мумкин.

«ВОЕННАЯ КНИГА» МАГАЗИНИ

(К. Маркс кўчаси, 28-уй)

1947 йилдан сўнг нашр этилган бадиий адабиёт ва обуначилар учун чиқариладиган

НАШРЛАРНИ АҲОЛИДАН СОТИБ ОЛАДИ

Якшанба ва душанба кунлардан ташқари ҳар куни эрталаб соат 10 дан кеч соат 5 гача қабул қилади.

Китоб топширувчилар ўзлари билан бирга паспортни ҳам олиб келишлари лозим.

МАРКАЗИЙ «ЮБИЛЕЙ» СПОРТ ЗАЛИДА
МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ
КАНИКУЛ КУНЛАРИДА
1970 ЙИЛ 26 ДЕКАБРДАН
1971 ЙИЛ 10 ЯНВАРГАЧА

«КАТТА ЯНГИ ЙИЛ БАЙРАМЛАРИ»

ТОШКЕНТДА БИРИНЧИ МАРТА

«МУЗ УСТИДА АРЧА»

В. Эйрановнинг «Ҳар доим бўлсин қуёш» эртак-феерияси асосида.

ТОМОШАЛАРДА: Москва область драма театри артистлари, балет ва цирк артистлари, муз устида фигурали учиш усталари, авто-мото спорт усталари қатнашадилар ва «МОСФИЛЬМ» киностудиясининг кино-фрагментлари кўрсатилади.

Ёзиб олинган музикаларни—Бутуниттифоқ радио ва телевидение эстрада оркестри ижро этган.

Дирижёр—РСФСР халқ артисти Юрий СИЛАНТЬЕВ.
Балетмейстер—РСФСРда хизмат кўрсатган санъат арбоби —И. СЛИЦКЕР.
Композитор — Е. КРИЛАТОВ.

РАССОМЛАР—Р. КАЗАЧЕК, А. БОМШТЕЙН ва РСФСРда хизмат кўрсатган санъат арбоби И. ТКАЧЕВА.

Томошалардан олдин оммавий ўйинлар, аттракционлар ва лотерея ўйинлари уюштирилади.

Постановкачи режиссёр —В. И. Чичко.

Томошалар эрталаб соат 11, кундуз 2 ва 5 да бошланади.
Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинади.
БОШҚА ШАҲАРЛИКЛАРНИНГ ВА ПАХТАКОРЛАРНИНГ БОЛАЛАРИ ЗАЯВКА БЎЙИЧА БИРИНЧИ НАВБАТДА БИЛЕТ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Кассалар ҳар куни эрталаб соат 10 дан ишлайди.
Справка учун телефонлар: 44-70-81; 44-70-82.

А. НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ
АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИНИНГ
МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ҚИШКИ
КАНИКУЛ КУНЛАРИДА
1970 ЙИЛ 30 ДЕКАБРДАН
1971 ЙИЛ 10 ЯНВАРГАЧА
НАМОЙИШ ҚИЛАДИГАН КУНДУЗГИ ВА
КЕЧКИ СПЕКТАКЛЛАРНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

КУНДУЗИ	КЕЧҚУРУН
30/XII да—ОҚҚУШ КЎЛИ.	МАРВАРИД ИЗЛОВЧИЛАР.
31/XII да — БОҒЧАСАРОЙ ФОНТАНИ.	СЕВИЛИЯ САРТАРОШИ.
1/XIIда—КАТТА БАЙРАМ КОНЦЕРТЛАРИ (русча).	
2/I да—БЕҲУДА ЭҲТИЁТКОРЛИК.	РИГОЛЕТТО.
3/I да—ЎЛИК МАЛИКА ВА ЕТТИ БАҲОДИР ҲАҚИДА ЭРТАК.	ДИЛОРОМ.
4/I да—СЕВИЛИЯ САРТАРОШИ.	ДОН КИХОТ.
5/I да—ДОН КИХОТ.	ТРУБАДУР.
6/I да—ОҚҚУШ КЎЛИ.	ОЙЖАМОЛ.
7/I да—БОРИС ГОДУНОВ.	БОҒЧАСАРОЙ ФОНТАНИ.
8/I да—БОҒЧАСАРОЙ ФОНТАНИ.	РУС КИШИЛАРИ.
9/I да—БЕҲУДА ЭҲТИЁТКОРЛИК.	СЕВГИ ТУМОРИ.
10/I да—СЕМУРҒ.	ФЛОРИЯ ТОСКА.

Спектакллар кундуз соат 12 ва кеч 7 да бошланади.
Билетлар сотилмоқда.

ТЕЛЕВИЗОР

16 ДЕКАБРЬ
ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Кўрсатувлар программаси. **18.00** «Ёш куч» спорт программаси (ўзбек тилида).

Рус тилида: 18.40 «Ахборот» информацион программаси. **18.55** «Буюк композитор ЛЮДВИГ ван БЕТХОВЕН туғилган кунининг 200 йиллигига». **19.35** «Ўзбек чекистининг жасорати». Кинокўрсатув.

Ўзбек тилида: 20.00 Чирчиқ пойафзал фабрикаси татар халқ ансамблининг концерти. **20.40** «Ахборот» информацион программаси. **20.55** СЪЕЗДДАН—СЪЕЗДГАЧА. «Пойтахтимиздаги янги район». **21.55** Кўрсатувлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

22.00 БЕТХОВЕН ТУҒИЛГАН КУНИНИНГ 200 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ. **23.30** «Вақт» информацион программаси. **24.00** Тантанали йиғилишнинг давоми. Концерт. Программада Бетховеннинг 9-симфонияси. **01.00** Интервидение. Хоккей бўйича халқаро ўртоқлик учрашуви. ЧССР—СССР. Чехословакиядан олиб кўрсатилади. **02.45** Москва кўрсатувларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Кўрсатувлар программаси. **18.00** Ўсмирлар учун. «Старшеклассник» программаси (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.40 Болалар учун. Кинофильм. **19.10** «Халқ хизматида». **19.40** «Днепр қирғоқларида». Кинофильм.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Янгиликлар. **20.10** Болалар учун. «Қуёш қизи». Мультфильм. **20.30** Бизнинг беш йиллик. **21.00** Янгиликлар. **21.05** «Болаларга ҳайвонлар ҳақида». **21.30** Социализм дунёси.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 20.00 «Қалб ором олади». Фильм-концерт. **20.30** «Разведкачининг жасорати». Бадиий фильм.

17 ДЕКАБРЬ
ПАЙШАНБА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 Кўрсатувлар программаси.

Рус тилида: 18.00 «Ахборот» информацион программаси. **18.15** «Потёмкин Броненосеци». Бадиий фильм. **19.20** Халқ контроли экрани. **19.50** Реклама.

Ўзбек тилида: 20.00 «Ахборот» информацион программаси. **20.15** Ленинизм — давримиз байроғи. **20.30** Ёш ижрочилар. А. Юсупов.

21.10 КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ИЮЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ—АМАЛДА! «Завод— қишлоққа». **21.30** «Крупп ва Краузе». Телевизион бадиий фильм. 1-серия. **22.55** Кўрсатувлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

23.00 «Вақт» информацион программаси. **23.30** Интервидение. Фигурали учиш бўйича Москва халқаро турнири (жуфт ҳолда учиш). **01.30** Москва кўрсатувларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
ЎҚУВ КЎРСАТУВЛАРИ
ПРОГРАММАСИ

11.30 Жамиятшунослик. 10-синф. «Социалистик ишлаб чиқариш усули» (рус тилида). **12.00** Ўқув фильм. **12.25** Жамиятшунослик. 10-синф. «Социалистик ишлаб чиқариш усули» (ўзбек тилида).

МОСКВА КЎРСАТАДИ

13.00 Кўрсатувлар программаси. **13.05** Янгиликлар. **13.15** «Менинг муҳаббатим». Бадиий фильм. **14.30** Мактабгача ёшдаги болалар ва кичик ёшдаги ўқувчилар учун кўрсатув. **15.00** Янгиликлар. **15.05** Москва кундузги кўрсатувларининг охири.

ДЎСТЛИК ЭКРАНИ
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ

18.00 «Қалам ва мўйқалам билан». **18.25** «Ишчилар». Репортаж. **18.55** «Галя Зайцева, Сильва, Одарка ва бошқалар». Оперетта ҳаваскорлик коллективининг чиқиши.

РАДИО

16 ДЕКАБРЬ
ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 «Ишнинг калити кадрлар қўлида». Сирдарё областидаги 7-совхоз директори Я. Раҳмонқулов сўзи (русча). **18.10** В. Моцарт. «Тунги кичик серенада». **18.40** Спорт эшиттириши (русча). **19.20** Қозоқ куйлари. **20.00** «Ўзбекистон ишчиси» радиожурнали. **20.30** Саноат ходимлари учун концерт. **21.00** Халқаро мавзуларда суҳбат. **21.10** Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кечки концерт. **21.55** «Саломатлик —туман бойлик» (ўзбекча). **22.20** Тожикистон халқ артисти Ш. Муллажонова куйлайди. **22.40** «Шеърият кечаси» (ўзбекча). **23.15** Дам олиш концерти. **24.00** Тунги музикали программа.

«Шарқ юлдузи» журнали коллективи ва редколлегия аъзолари журнал бош редактори ўринбосари Ҳ. Ниёзовга онаси

Баҳринисо
ИБРОҲИМ қизининг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 БЕТ.
16 ДЕКАБРЬ 1970 Й.

«Вечерний Ташкент» орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар Дзержинский кўчаси, 15-уй. Редакция телефонлари: Коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, редактор ўринбосарлари—33-29-33, 33-29-09, масъул секретарлар—33-27-22 партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари—33-29-42, адабиёт, санъат ва маданият бўлимлари—33-29-55, хатлар ва оммавий ишлар—33-27-70, фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари—33-27-57, саноат, транспорт ва қурилиш бўлимлари—33-27-03, ахборот бўлими—33-28-95, эълонлар бўлими—33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64579.
НАШР 3182.
Р—16939.